

Rop det ut!

En analyse av prekenmanus basert på Den norske Kirkes tekstrekker på søndager i Åpenbaringstiden med spesielt fokus på misjonsperspektivet.

Hanne Gunntveit Sinkerud

VID vitenskapelige høgskole

Misjonshøgskolen

Masteroppgave

Master i Praktisk Teologi

Antall ord: 23 555

12.12.2019

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til rapporten.
Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Sammendrag

I denne oppgaven analyserer jeg misjonsperspektivet i 9 prekenmanus fra Åpenbaringstiden i 2019. Det gjøres med utgangspunkt i den misjonsforståelse vi finner i Kirkemøtets vedtak om misjon fra 2000 til 2012. Jeg har også sett på om det er mulig å forkynne misjonsperspektivet ut fra prekentekestene for de aktuelle kirkeårsdagene

På bakgrunn av dokumentene fra kirkemøtene om misjon fant jeg fire hovedtrekk ved misjon – Missio Dei (sendt av Gud), sendt med et budskap, budskapet formidles gjennom ord (forkynnelse) og handling (diakoni) og at alle kristne er kalt til å sende budskapet videre til alle.

Et hovedfunn i prekenmanusene er at forkynnelsen av misjon er fraværende i de fleste prekener. Hva som kan være årsakene til dette blir videre drøftet og jeg kommer med noen innspill til hva som kan gjøres for å få inn misjon som tema i prekener i større grad.

Forord

Jeg har høsten 2019 hatt åtte uker studiepermisjon fra min jobb som sokneprest i Bjørkelangen og Setskog sogn i Østre Romerike prosti for å arbeide med denne oppgaven.

Forkynnelse i Åpenbaringstiden har opptatt meg i flere år og jeg har enda lengre vært opptatt av misjon. Det har vært spennende og lærerikt å få lov å jobbe med disse temaene på denne måten.

Jeg vil takke de prestene som har delt sine prekenmanus med meg, slik at jeg fikk et materiale å jobbe med. Uten disse manusene hadde det ikke blitt noen oppgave.

En takk også til min veileder Hans Austnaberg for god støtte gjennom hele prosessen med denne masteroppgaven.

Hanne Gunntveit Sinkerud, Auli, 11. desember 2019

Innholdsfortegnelse

1	Motivasjon og problemstilling	1
2	Teori og metode	4
2.1	Teori.....	4
2.2	Tidligere forskning	5
2.3	Metode	7
2.4	Metode for prekenanalysen	10
3	Misjonsperspektivet	13
3.1	Sendelse	14
3.2	Budskapet i ord og handling	16
3.3	Oppsummering	20
4	Bibeltekstene	22
4.1	Kristi åpenbaringsdag	22
4.1.1	Hovedtrekk	22
4.1.2	Luthersk kirketidene og Nytt norsk kirkeblad.....	24
4.2	2. søndag i åpenbaringstiden	25
4.2.1	Hovedtrekk	25
4.2.2	Luthersk kirketidene og Nytt norsk kirkeblad.....	27
4.3	3. søndag i åpenbaringstiden	28
4.3.1	Hovedtrekk	29
4.3.2	Luthersk kirketidene og Nytt norsk kirkeblad.....	30
5	Analyse.....	33
5.1	Preken A	34
5.1.1	Presentasjon.....	34
5.1.2	Sendelsesmotivet.....	35
5.1.3	Budskap i ord og handling	35
5.2	Preken B	36
5.2.1	Presentasjon.....	36
5.2.2	Sendelsesmotivet.....	37
5.2.3	Budskap i ord og handling	37
5.3	Preken C	39
5.3.1	Presentasjon.....	39

5.3.2	Sendelsesmotivet.....	39
5.3.3	Budskap i ord og handling	39
5.4	Preken D	40
5.4.1	Presentasjon.....	40
5.4.2	Sendelsesmotivet.....	41
5.4.3	Budskap i ord og handling	41
5.5	Preken E.....	42
5.5.1	Presentasjon.....	42
5.5.2	Sendelsesmotivet.....	43
5.5.3	Budskap i ord og handling	43
5.6	Preken F.....	44
5.6.1	Presentasjon.....	44
5.6.2	Sendelsesmotivet.....	44
5.6.3	Budskap i ord og handling	45
5.7	Preken G	45
5.7.1	Presentasjon.....	45
5.7.2	Sendelsesmotivet.....	46
5.7.3	Budskap i ord og handling	46
5.8	Preken H	47
5.8.1	Presentasjon.....	47
5.8.2	Sendelsesmotivet.....	48
5.8.3	Budskap i ord og handling	48
5.9	Preken I.....	49
5.9.1	Presentasjon.....	49
5.9.2	Sendelsesmotivet.....	49
5.9.3	Budskap i ord og handling	50
6	Drøfting	51
6.1	Mangel på misjon	52
6.1.1	Bruken av bibeltekstene	52
6.1.2	Kunnskap.....	55
6.1.3	Unnfallenhet	57
6.1.4	Oppsummering	59
6.2	"Gjøre dem kjent med Jesus".....	60

6.3	"Møte hverandre med nåde"	63
7	Konklusjon	65
8	Tiltak/innspill	67
	Litteraturliste	68
	Vedlegg 1	71

1 Motivasjon og problemstilling

I samtaler med kolleger i forbindelse med ukentlige tekstgjennomgørelser for en del år siden merket jeg at vi til dels var på "hver vår klode" i forhold til hva vi så på som tekstenes hovedinnhold og hva de kunne si oss i dag. Noen ganger var dette mer tydelig enn andre. Jeg har gjennom hele min prestetjeneste hatt med meg et tydelig fokus på at min oppgave er å peke på Jesus Kristus som frelser for mennesker i dag. I samtaler i Åpenbaringstiden opplevde jeg spriket mellom mitt perspektiv og mine kollegers utlegning av tekstene som spesielt stort og vanskelig å håndtere. Dette fordi flere av dem la sterk vekt på at vi må gjøre som Jesus gjorde, i betydningen gjøre gode gjerninger, men uten forankring i omvendelse og tro. Det viktige var å være gode mennesker. I samtalen kunne det noen ganger virke som om nettopp omvendelse var helt unødvendig, for alle blir jo frelst, eller rettere sagt alle "er" jo frelst i dåpen, slik at alle kommer til himmelen – det er ingen fortapelse. Med et slikt perspektiv er det helt unødvendig å tale om Jesus som frelser og om misjon. Nødvendigheten av den lutherske daglige omvendelse er borte.

Jeg opplevde også at betydningen av inkarnasjonen, at Jesus er Guds Sønn og at Guds herlighet blir åpenbart gjennom hans gjerninger heller ikke var til stede. Samtidig ble også Jesu guddommelighet og åpenbaringen av Guds herlighet borte. Min reaksjon ble å være svært tydelig på Jesus som Guds sønn og peke på at han er Guds lam, slik Døperen Johannes gjør i Joh. 1,29 der han peker på Jesus og sier "Se, Guds lam, som bærer bort verdens synd!".

På bakgrunn av dette har jeg lenge hatt lyst til å finne ut hvordan prester faktisk preker i Åpenbaringstiden. Hvilke aspekter fra bibeltekstene kommer fram i prekenene? Hvilken Jesus blir forkynt?

Samtidig har jeg mer og mer blitt klar over Åpenbaringstiden tilknytning til misjon og at tiden blir sett på som den offisielle misjonstiden i Den norske kirke (Dnk)¹. Det synes jeg er en viktig tilnærming til tekstene i Åpenbaringstiden også sett på bakgrunn av mine opplevelser i tekstsamtaler med kolleger. Hvordan blir misjon tatt opp i prekenene i denne tiden av kirkeåret? Er det eksplisitt nevnt eller er det et tema man implisitt kan finne i prekenene?

---

¹ Bispemøtet sak 29/1990

På denne bakgrunn har oppgavens hovedproblemstilling vokst fram hos meg i løpet av noen år:

Hvordan kommer misjonsperspektivet fram i prekener fra Åpenbaringstiden?

Hva som menes med misjonsperspektivet vil bli nærmere definert i kapittel 3, på bakgrunn av dokumenter hentet fra Samarbeid menighet og misjons grunnlagsdokumenter, så som saksdokumenter til Kirkemøtets saker om misjon de siste 30 årene². Det vil bli sett på misjonsperspektivet både med tanke på sendelse og på innholdet i det budskap som skal bringes ut.

Siden jeg ikke har mulighet til å reise rundt og høre på prekener i Åpenbaringstiden har jeg forholdt meg til prekenmanus fra noen søndager i denne delen av kirkeåret. Prekenmanus er det skriftlige material som den enkelte prest har brukt som utgangspunkt for sin preken på den enkelte gudstjeneste. Ved å forholde meg til skriftlig materiale går jeg glipp av den muntlige framførelsen og eventuelle tillegg og endringer som er skjedd der og da. Disse skriftlige prekenmanusene er derfor å se på nettopp som manus. Jeg vil i oppgaven gi et innblikk i innholdet i hvert enkelt manus, med søkelys på hva som er relevant i forhold til oppgavens problemstilling.

Ved å kun forholde meg til prekenmanus går jeg glipp av annet innhold i gudstjenesten som kan være relevant. Det gjelder blant annet prestens intimasjon, salmer, forbønn og eventuelle kunngjøringer/informasjon om misjonsprosjekt. Denne avgrensningen er et bevisst valg, siden det er prekenen i seg som jeg i utgangspunktet er interessert i og som er i fokus i problemstillingen.

Misjon som tema er aktuelt i forbindelse med mange søndager gjennom kirkeåret. Når jeg her har valgt Åpenbaringstiden har det sammenheng med at Den norske kirke peker på den tiden som spesielt viktig i forhold til tema misjon. Åpenbaringstiden blir sett på som Dnk's offisielle misjonstid. Bispemøtet behandlet i 1990 saken "Fast misjonstid i kirkeåret" (sak 29/1990). Der sier de blant annet i sin anbefaling "åpenbaringstiden er den tiden i kirkeåret som både ut fra tekster og tradisjoner har den sterkeste tilknytningen til

---

² KM 12/00, KM 5/05, KM 7/12, KM 7.1/12

misjonsperspektivet"³. Dette stemmer også godt med min opplevelse av Åpenbaringstiden som en tid i kirkeåret hvor vi får se mer og mer av hvem Jesus er, jfr. også *La tekstene tale*, hvor Harald Kaasa Hammer skriver slik "Åpenbaringstiden åpenbarer hvem Jesus er og angir retningen fra juleevangeliet til den enkelte, og til juleevangeliets betydning for mennesker den gang og i dag."⁴.

Åpenbaringstiden strekker seg fra Kristi Åpenbaringsdag til Kristi forklarelsesdag, fra fortellingen om vismennene som hyller det lille barnet i krybben i Betlehem, Matt. 2,1-12 (prekentekest etter første rekke) til fjellturen Jesus tok med Peter, Jakob og Johannes der de fikk se Jesu herlighet, Matt. 17,1-9 (prekentekest etter første rekke, 2. og 3. rekke har paralleltekstene som prekentekest).

Luthersk kirketidende har tekstgjennomgørelser som knytter søndagenes prekentekester sammen med misjon i Åpenbaringstiden. De bruker gjerne folk fra ulike misjonsorganisasjoner eller med sterk tilknytning til misjon til å skrive tekstgjennomgørelsene til søndagene i Åpenbaringstiden. Nytt norsk kirkeblad har ikke det samme fokuset i Åpenbaringstiden. Det vil allikevel være relevant å forholde seg til begge disse to bladene, siden mange prester leser minst ett av disse når de forbereder sine prekener.

Jeg vil belyse hovedproblemstillingen gjennom følgende spørsmål:

Har bibeltekstene i Åpenbaringstiden et misjonsperspektiv? Er det er mulig å preke om misjon med utgangspunkt i bibeltekstene vi har i Åpenbaringstiden?

Hvordan brukes misjonsperspektivet i prekenene? Dette spørsmålet vil jeg dele opp i to: For det første; hvem er det som sender, hvem blir sendt og hvem er mottaker? Det andre spørsmålet blir: Hvilket budskap skal formidles og hvordan skal dette gjøres? I dette ligger hva som sies om Jesus i prekenene, hvem var han og hvem er han? Tegner prekenmanusene et bilde av Jesus som kan gi tilhørerne motivasjon og hjelp til å være i tjeneste for Gud?

---

³ Bispemøtet sak 29/1990

⁴ Harald Kåsa Hammer, *La tekstene tale*. Stavanger: Eide, 2011, 46

2 Teori og metode

2.1 Teori

Som allerede nevnt vil saksdokumentene til Kirkemøtesakene i 2000, 2005 og 2012 om misjon være viktig for å finne ut hva Dnk offisielt sier om misjon. I forbindelse med dette er det også naturlig å vise til dokumenter fra markeringen av misjonskonferansen i Edinburgh 1910.⁵

I forbindelse med gjennomgang av bibeltekstene for de tre aktuelle søndagene i Åpenbaringstiden har jeg brukt René Kieffers kommentar i to bind, *Johannesevangeliet*, og C K Barretts kommentar *The Gospel According to St John*. Selv om disse etter hvert er tilårskomne så er det allikevel verker som mange prester har. Av nyere litteratur har jeg valgt å bruke Olav Skjeveslands *Det levende vannet*, som har tekstgjennomgåelser med tanke på prekenforberedelser for 3. rekkes tekster fra advent til pinse. Disse bøkene brukes som hjelpelitteratur for å kunne si noe prekentekestenes innhold og vurdere hva som har relevans for oppgaven.

Luthersk kirketidende og Nytt norsk kirkeblad er, som tidligere nevnt, de to tidsskriftene som mange prester i aktiv tjeneste bruker i forbindelse med sine prekeforberedelser. Luthersk kirketidende gis ut av MF Vitenskapelig Høyskole og kommer ut ca annenhver uke, med totalt 22-23 nummer per år. Redaksjonskomittéen består av ansatte og folk med tilknytning til høyskolen. Tidsskriftet inneholder aktuelle artikler, bokomtaler og tekstgjennomganger for kommende søndager. Nytt norsk kirkeblad kommer ut med seks nummer per år og blir gitt ut av Det teologiske fakultet på Universitetet i Oslo. Redaksjonen består av ansatte ved Praktisk teologisk seminar og noen andre prester/teologer. Fra disse vil jeg gå igjennom tekstgjennomgåelsen for de aktuelle kirkeårsdagene og se hva de har om misjonsperspektivet og eventuelt annet som har relevans for min problemstilling.

I arbeidet med tekstanalysen vil det også bli brukt momenter fra *Prekenbeskrivelse* av Rolv Nørvik Jakobsen og Gunnfrid Ljones Øierud, ... *så mitt hus kan bli fullt* av Halvor Nordhaug og

---

⁵ Redegjøres nærmere for i kap. 3

Det skapende ordet, av Olav Skjevesland. Boken *Prekenbeskrivelse* gir nyttige innspill til verktøy for bruk i analysen, mens Nordhaugs og Skjeveslands bøker har viktige innspill i forhold til prekenlære som bakgrunn for analysen. Disse blir også brukt i drøftingen.

2.2 Tidligere forskning

Jeg har bare funnet en studie av prekenmanus i Norge. Torstein Eidem Nordal har skrevet en spesialavhandling om prekenen som verktøy i den strategiske ledelsen av menigheten, "Thi at prædike evangeliet er intet andet, end at Kristus kommer til os." høsten 2013.⁶ Han har analysert seks prekener med henblikk på hvordan prekenen brukes som verktøy i den strategiske ledelsen. I forbindelse med analysen av de enkelte prekenene har han utarbeidet et analyseverktøy. Dette verktøyet er ikke direkte overførbart på min spørsmålsstilling, noe jeg vil komme tilbake til dette i forbindelse med beskrivelse av min analyse.

Det er derimot gjort flere undersøkelser av radioprekener fra 1950 og framover.⁷ Av disse har jeg sett det som relevant å forholde meg til doktoravhandlingen til teologen Grete Tengsareid Sjøvik, "In the middle of Sin is I".⁸ I den har hun analysert åtte radioprekener fra 2007-08. Hun har sett på forholdet mellom narsissistiske trekk i vår kultur og forkynnelse av frelse fra synd i sin avhandling.

Teologen John Steinar Jacobsen har gjennomført en studie av norske radioandakter, holdt i 2001⁹. Det har også vært gjort andre studier tidligere som jeg har valgt å ikke forholde meg til.¹⁰

---

⁶ Torstein Eidem Nordal, «Thi at prædike evangeliet er intet andet, end at Kristus kommer til os.». Masteroppgave. Det teologiske Menighetsfakultet, 2013

⁷ Teologen Olav Valen-Sendstad gjorde i 1950 en studie av norske radioprekener holdt i 1948 og teologen Helge Hognestad analyserte blant annet ti radioprekener i sin doktoravhandling, «Forkynnelse som legitimering. Eksegitisk-homiletiske studier til Matteusevangeliet»

⁸ Grete Tengsareid Sjøvik. "In the middle of Sin is I: En analyse av forholdet mellom narsissistiske trekk i vår kultur og forkynnelse av frelse fra synd i åtte prekener holdt på NRK P1 kirkeåret 2007-2008" Stavanger. Misjonshøyskolen, 2014

⁹ John Steinar Jacobsen, «Radioandaktene revisitert», se *In the middle of Sin is I*, s 40, note 108

¹⁰ Sosiologen Olaf Aagedal har analysert 100 radioandakter holdt i 1972, «Forkynninga i samfunnet – samfunnet i forkynninga. Ei religionssosiologisk drøfting av privatisering i tilknytning til ein analyse av radioandakter». Teologen Olav Skjevesland har undersøkt norske radioandakter, holdt i kirkeåret 1983-84. Ord i det blå?

Kapellan i Vågsbygd, Nils Terje Andersen har i 2018 studert radioandakter i forbindelse med at han fikk Olavsstipendet. Han har gått igjennom 200 andakter fra 2017 og analysert innholdet for å finne hvilke Jesus-bilder som brukes.¹¹ Tematikken hos Andersen kan gjenkjennes som en del av min tematikk. Han har brukt en stegvis-deduktiv-induktiv metode for å analysere det store antallet andakter og klare å systematisere innholdet.¹² I forbindelse med intervjuer av informanter har han gått dypere til verks med seks andakter og har der basert seg særlig på metoden hos Jakobsen og Øierud.¹³

Jeg er klar over at det kan være forskning i utlandet på ulike sider av forkynnelse som kan være relevant, men har valgt å holde det utenfor denne oppgaven.¹⁴

Jeg har ikke funnet noe tidligere forskning om misjonsperspektivet i forkynnelse i Norge. Heller ikke forskning på forkynnelse i en spesifikk tid av kirkeåret, slik jeg gjør ved å forholde meg til prekenmanus i Åpenbaringstiden, har jeg funnet. Nordal plukket ut prekenmanus fra spesifikke søndager i kirkeåret, hvor han mente at det kunne være mulig å preke om ledelse. Slik sett ligger hans utvalgsmetode nær min, ved at vi begge har vært på jakt etter tidspunkt hvor tematikken vi ønsker å belyse rimeligvis bør være med. Samtidig har mitt utgangspunkt vært et ønske om å se på forkynnelse i Åpenbaringstiden og så har jeg valgt å se det opp mot misjonsperspektivet. Søvik har arbeidet med radioprekener og har hørt igjennom alle prekener fra et helt kirkeår for så å velge ut noen som har med tematikken hun er opptatt av. Hun har gått motsatt vei, og valgt ut prekener som faktisk er innom tematikken hun jobber med. Min måte å velge ut prekenmanuset på gjør at det er mer åpent om jeg vil finne noe om misjon i disse manusene, hvilket for meg er en del av det jeg vil undersøke; forkynnes misjonsperspektivet i Åpenbaringstiden i Dnk?

---

¹¹ Nils Terje Andersen, "Så kommer da troen av budskapet som høres. En studie av Jesusbilder i NRKs morgenandakter 2017" foreløpig utkast 2018. Tilgjengelig på https://kirken.no/globalassets/kirken.no/bispemotet/2019/dokumenter/rapport-olavstipend-2018_nils-terje-andersen_-forelopig.pdf

¹² Nils Terje Andersen, Så kommer da troen av budskapet som høres, 20

¹³ Rolv Nøtvik Jakobsen og Gunnfrid Øierud. *Prekenbeskrivelse. Forstå, formidle, forbedre, forkynne*. Høyskoleforlaget. Oslo. 2009

¹⁴ Blant andre har John Cillier, Sør-Afrika jobbet en god del med prekenanalyser, men jeg har ikke funnet noe som har vært aktuelt å ta med her. Clara Nystrand, Sverige har skrevet en masteroppsats ved Lunds universitet med tittelen «På jakt etter en nådig Gud», der hun har undersøkt 19 prekenmanus fra to søndager holdt i Lund stift i 2016.

2.3 Metode

Målet med oppgaven er å belyse problemstillingen og se om det er behov for og mulighet for å gjøre mer for å få inn misjonsperspektivet i forkynnelsen i Åpenbaringstiden. Den vil bygge på en hermeneutisk forskningstradisjon.

Opgaven vil bruke en fleksibel multi-metode.¹⁵ Metoder og analyseverktøy vil bli eklektisk valgt ut for å belyse problemstillingen.

Det vil være en bevegelse gjennom oppgaven mellom teori og praksis, der det blir undersøkt om teorien blir gjennomført i praksis i dag og om hvorvidt dette er mulig i forhold til bibeltekstene på disse søndagene.¹⁶ Deretter vil jeg drøfte resultatene i analysen av prekenmanusene opp mot misjonsperspektivet, bibeltekster og faglitteratur og til slutt gi noen innspill til hvordan praksisen kan endres.

Prekenanalysen vil være preget av en hermeneutisk form hvor det vil være en bevegelse fram og tilbake mellom analyse av enkelte ord og uttrykk og den kontekst disse ordene er en del av.¹⁷ Jeg vil finne fram til ord og uttrykk som peker på at predikanten har tenkt misjon eller ubevisst uttrykker misjonsperspektivet i sin preken. Disse ordene vil bli analysert opp mot tematikken for oppgaven og så vil jeg gå tilbake igjen til prekenen og se på hvordan prekenen som helhet belyser ulike sider ved misjonsperspektivet gjennom enkeltdeler og helhet.

Prekenmanusene som analyseres er også et hermeneutisk materiale, siden de er en fortolkning, av en gitt bibeltekst, satt inn i en kontekst i forhold til predikant og tilhørere.¹⁸

Opgaven er en praktisk teologisk oppgave og denne fagdisiplinen kan defineres som "a critical, theological, reflection on the practices of the Church as they interact with the practices of the world with a view to ensuring faithful participation in the continuing mission of the triune God".¹⁹ Definisjonen innebærer at det er en pågående hermeneutisk oppgave å

---

¹⁵ John Swinton og Harriet Mowat, *Practical theology and Qualitative Research* London. SCM Press, 2006, 50-51

¹⁶ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 135-136

¹⁷ Sjøvik, *In the middle of Sin is I*, 30

¹⁸ Sjøvik, *In the middle of Sin is I*, 30

¹⁹ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 25

se på bestemte situasjoner og vurdere disse på bakgrunn av bibelen og tradisjonen.²⁰ Det antas også at det finnes en sannhet og at det er mulig å bevege seg mot denne sannheten,²¹ I denne oppgaven er det prekenmanusene som en respons til Guds åpenbaring som vil bli analysert.²²

Praktisk teologi må, ut fra definisjonen ovenfor, stå nær erfaringen, praksisen. I denne oppgaven er det et antall prekenmanus som blir analysert for å undersøke hvordan misjonsperspektivet får plass i dem i en tid av kirkeåret som blir sett på som en spesiell misjonstid i Dnk.

Denne definisjonen av praktisk teologi bygger også på en forståelse av at praktisk teologi er en missiologisk disiplin, som har sitt formål, sin motivasjon og sin dynamikk ut fra kjennskapen og utarbeidelsen av hva det betyr å trofast ta del i Guds misjon.²³ Praktisk teologi forstår spesielle situasjoner i en videre, overordnet kontekst av Guds pågående oppdrag, forløsning av verden. Dette oppdraget gir retning til den kritiske hermeneutikken som leder den praktiske teologen i enhver del av dens oppgave. Derfor er målet for praktisk teologi ikke bare å forstå verden, men også å forandre den. Det viktige spørsmålet for praktisk teologi er "Who is God and how does one know more fully His truth?".²⁴

Oppgaven vil løses ved kvalitativ forskning, der et begrenset antall prekenmanus blir analysert og drøftet på bakgrunn av oppgavens hovedspørsmål og delspørsmål. I kvalitativ forskning søkes det etter mening og dypere forståelse om en situasjon.²⁵ Samtidig er ikke denne forskningen objektiv, men i aller høyeste grad avhengig av forskeren, hvem hun er, hva hun stiller for spørsmål og hvilke metoder som brukes. Forskningen vil være åpen for ulike tolkninger og forskeren vil være en aktiv deltaker og med-skaper i tolkningsprosessen.²⁶ I denne oppgaven vil det ha betydning at jeg selv er prest i Den norske kirke og jevnlig preker over de tekstene som brukes i oppgaven. Jeg har også egne erfaringer som farger hvilke

---

²⁰ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 12

²¹ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 10

²² Sjøvik, *In the middle of Sin is I*, 31

²³ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 27

²⁴ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 27

²⁵ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 37

²⁶ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 58-59

spørsmål jeg stiller og hva jeg er opptatt av, jfr. kap. 1. Mitt syn på hva som er de viktige sidene ved misjon vil også være med å farge hva jeg finner i de aktuelle prekenmanusene.

Målet med kvalitativ forskning er ikke å finne en løsning, men å belyse og forstå et problemområde.²⁷ De funn som blir gjort i denne oppgaven må forstås på bakgrunn av dette og vil altså være nokså åpne funn, som er basert på et bestemt perspektiv.²⁸

Resultatene av denne oppgaven vil ikke uten videre kunne overføres på andre områder, men vil være gjeldende for de premisser som ligger i denne oppgavens rammer.

For at ikke oppgaven skulle bli for stor var det nødvendig å både begrense antall prekenmanus og antall prekenteekster. Utvalget som analyseres er holdt av prester i Dnk. Antallet er kvantitativt for lite for å kunne si noe generelt om hvordan prester i Dnk preker i Åpenbaringstiden om misjon. Jeg har valgt en blanding mellom synkron og diakron prekenanalyse, ved å forholde meg til 3 søndager og noen få prekener fra hver søndag.

De tre søndagene som er valgt er de tre første, Kristi åpenbaringsdag, 2. søndag i åpenbaringstiden og 3. søndag i åpenbaringstiden. Disse er valgt dels fordi at tekstene nettopp de første søndagene i Åpenbaringstiden er tydeligere inn mot oppgavens tema enn de lengre ut. Dessuten er lengden på Åpenbaringstiden variabel, og to av disse tre søndagene er alltid med, mens den tredje og siste ofte er med.

Prester i fire prostier i Borg bispedømme har blitt spurt om å levere inn 1-2 prekenmanus holdt på de aktuelle kirkeårsdagene i 2019, over oppsatt prekenteekst. Det har vært vanskelig å få inn prekenmanus. Årsakene til det er blant annet at flere prester ikke bruker noe fullt utskrevet manus. I et par av prostiene jeg henvendte meg er det flere prester på hver kirke, hvilket gjør at prestene ikke preker så ofte. Flere har også gitt tilbakemeldinger som tyder på at Kristi åpenbaringsdag er en dag som flere steder brukes til juletreffest eller økumeniske samlinger.

Jeg har fått tilgang til 9 manus som jeg har analysert i oppgaven i kapittel 5. Disse fordeler seg med 2 på Kristi åpenbaringsdag, 3 på 2. søndag i åpenbaringstiden og 4 på 3. søndag i

---

²⁷ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 30

²⁸ Swinton og Mowat, *Practical theology and Qualitative Research*, 29-30, 35-36

åpenbaringstiden. Jeg fikk inn ytterligere 6 manus som jeg valgte å ikke bruke. Et par av dem var fra feil år og feil tekststykke. Resten brukte andre prekentelekter enn den som var oppgitt på dagen. Dette var spesielt merkbart på Kristi åpenbaringsdag.

Problemstillingen er i utgangspunktet en deskriptiv problemstilling og bygger på noen normative forutsetninger. For det første bygger den på en forståelse av at misjonsperspektivet har en plass i forkynnelsen i løpet av et kirkeår og spesifikt i Åpenbaringstiden. For det andre bygger den på at misjonsperspektivet er mulig å forkynne med utgangspunkt i tekstene i Åpenbaringstiden og for det tredje, at det er mulig å endre praksis.

Til slutt vil jeg drøfte bruken av misjonsperspektivet i prekenmanusene i lys av det jeg har funnet om misjonsperspektivet i kapittel 3 og prekentelektene i kapittel 4. Her vil også den homiletiske litteraturen jeg bruker i oppgaven trekkes inn igjen.

2.4 Metode for prekenanalysen

Tematisk har alltid forkynnelse handlet om å fomidle Jesu ord og gjerninger, hans død og oppstandelse. Det har vært utgangspunkt for forkynnelsen, og for prekenen. Sporene til dette går helt tilbake til nytestamentlig tid og Paulus knytter forkynnelse opp mot blant annet uttrykk som "Guds ord", "Ordet", "evangeliet", "Guds evangelium", "Jesus", "Kristus" og "en korsfestet Kristus".²⁹

Jeg tenker at oppgaven til predikanten er "å male Kristus for øynene" på tilhørerne, og dette stemmer godt overens med Luther som forstår prekenens innholdsmessige oppgave som nettopp dette.³⁰ Prekenen skal ifølge Luther ikke bare informere tilhørerne, men få dem til å tro. Det ligger et klart misjonsperspektiv i dette, til tross for at Luther i utgangspunktet må ha regnet med at alle tilhørere var døpt. Allikevel var han svært klar på dette. Halvor Nordhaug sier det slik "Prekenens oppgave er å gi mennesker evangeliet, ikke bare snakke om det."³¹ Dette gir prekenen en retning som er misjonerende. Videre peker han på at

---

²⁹ Halvor Nordhaug, ... *så mitt hus kan bli fullt. En bok om prekenen*. Oslo. Lunde Forlag. 2000, 30

³⁰ Nordhaug, ... *så mitt hus kan bli fullt*, 33

³¹ Nordhaug, ... *så mitt hus kan bli fullt*, 34

evangeliet ikke må omtales, men tilbys.³² Her finner vi en tanke om prekenen som er både tydelig evangelisk og utfordrende, og et ønske om at tilhørerne skal ta imot det som blir tilbudt.

Olav Skjevesland uttrykker dette noe annerledes i det han sier

Prekenen er bundet til Bibelen som norm. Derfra får den sitt sentrale tema: å bevitne hvordan Gud har handlet i Jesus Kristus til menneskers frelse. Og prekenen som skriftutleggelse sier (1) når Bibelen reelt får prege prekenens innhold og (2) når prekenens sikte sammenfaller med tekstens intensjon.³³

Han sier at forkynnelsen har et moment av både proklamasjon av frelsesbudskapet og av lære, undervisning og at dette kan spores helt tilbake til Jesus selv. Samtidig peker han på at det er forskjell på forkynnelsen i en misjonssituasjon og i en etablert menighet. I dagens Norge, i våre menigheter i DnK, møter vi mennesker med svært ulikt forhold til tro, og slik jeg ser det vil situasjonen mange ganger likne på en misjonssituasjon. Da må vi se på misjon som noe som starter allerede hos oss, i våre kirker og prekenen er derfor forkynnelsen til tro. Skjevesland sier også at "menigheten trenger å høre det grunnleggende frelsesbudskap på ny og på ny".³⁴ Han sier også "I vår folkekirkesituasjon handler evangeliserende forkynnelsen ikke minst om å føre dem til en levende Kristus-forbindelse som ikke har tatt i mot dåpens gave "i troen", som Luther uttrykte det."³⁵

Det vil i denne oppgaven være av særlig interesse å se på prekenmanusenes teologiske innhold og bibelbruk. For å se på dette vil jeg beskrive de viktigste teologiske byggsteinene i prekenmanuset. Jakobsen og Øierud har en metode for å se på forholdet mellom preken og bibeltekst som samsvarer godt med det jeg ser for meg å gjøre.³⁶ De viser til at en preken kan forholde seg på mange ulike måter til bibeltekstene som hører til dagen og er blitt lest i gudstjenesten.

Prekenmanusene vil bli analysert på bakgrunn av funn som gjøres i kapittel 3 om misjonstenkningen i Den norske kirke. Derfor må jeg komme tilbake i innledning til kapittel 5

---

³² Nordhaug, ... *så mitt hus kan bli fullt*, 37

³³ Olav Skjevesland, *Det skapende ordet. En prekenlære*. Oslo. Universitetsforlaget. 1995, 32

³⁴ Skjevesland, *Skapende ordet*, 47

³⁵ Skjevesland, *Skapende ordet*, 54

³⁶ Jakobsen og Øierud, *Prekenbeskrivelse*, 99-108

og gå nærmere inn på hvordan dette skal gjøres. Det jeg finner ut om hva Dnk offisielt mener om misjon vil være viktig for hva jeg skal se etter i prekenmanusene.

Prekenmanusene vil også bli analysert på bakgrunn av det som kommer fram om bibeltekstene, basert på en enkel eksegese og tekstgjennomgåelsene i Luthersk kirketindende og Nytt norsk kirkeblad. Dette vil bli gjennomgått i kapittel 4 og vil også være med å legge et grunnlag for hva jeg vil se etter i prekenmanusene.

I forbindelse med drøftingen av funnene i analysen vil også artikkelen "Misjon – organisk element eller tilfeldig påheng i forkynnelsen?" av Olav Skjevesland brukes.³⁷ Selv om denne er fra 1988 har den relevans siden flere av mine informanter har over over 30 års erfaring som prest. Den står i en studiebok fra Presteforeningen og mange lokallag brukte disse bøkene som utgangspunkt for samtale på sine samlinger på 80- og 90-tallet. I denne artikkelen påpeker Skjevesland allerede da at misjonsperspektivet ofte er fraværende i norske presters forkynnelsen. Til slutt i artikkelen kommer han med noen homiletiske råd til forkynneren. Skjevesland mener at det er et samspill av faktorer som er årsak til fraværet av misjonsperspektivet. Misjonsforkynnelsen blir for det første sett på som spesiell forkynnelsen som hører til i spesielle sammenhenger.³⁸ Så viser han også til det som skjer i arbeidet med pretekstene på vei til søndagens preken og han kaller dette en "teologisk nærsynthet".³⁹ Her mener han at det er visse stikkord som får en bjelle til å ringe. Jeg vil i gjennomgåelsen av tekstene og i analysen være innom slike stikkord i de aktuelle bibeltekstene. Til slutt hevder han at predikantene ikke vet nok om misjon.⁴⁰ Jeg vil komme tilbake til dette i drøftingskapitlet.

---

³⁷ Olav Skjevesland, "Misjon – organisk element eller tilfeldig påheng i forkynnelsen?", i *Misjon – En velsignelse til alle folkeslag. En missiologisk studiebok*. (red. Bjørn Bue, Tore Svein Langås og Arne B. Samuelsen; Oslo: Presteforeningens studiebibliotek nr. 25, 1988), 170-181

³⁸ Skjevesland, "Misjon", 172

³⁹ Skjevesland, "Misjon", 173

⁴⁰ Skjevesland, "Misjon", 173

3 Misjonsperspektivet

Siden dette er en undersøkelse av prekenmanus fra prester i Den norske Kirke (Dnk) er det naturlig å se på hva Dnk offisielt sier om misjon i dag. Gjennom teologistudiet har prestene møtt tematikken misjon på ulike måter. Siden prester i Dnk har sin utdanning fra flere utdanningssteder er det svært ulikt hva og hvor mye de har hatt om misjon i studietiden. I løpet av de siste 50 årene har det vært en klar utvikling både i Norge og internasjonalt i forhold til hva misjon er. Vi ser denne utviklingen blant norske misjonsorganisasjoner og i Dnk's dokumenter og internasjonalt i organer som Kirkenes Verdensråd og Lausanne-bevegelsen.

I 1991 tok Bispemøtet i samarbeid med det som den gang het Kontaktforum for menighet og misjon (KMM) initiativ til at Åpenbaringstiden skulle være en spesiell misjonstid i kirkeåret.⁴¹ Dnk har hatt misjon oppe på Kirkemøtet flere ganger de siste 30 årene. Saksdokumentene til Kirkemøtet KM 12/00, KM 05/05 og KM 07/12 vil derfor bli sett på nedenfor.

KMM ble i 1993 til Samarbeidsråd for menighet og misjon (SMM), og samarbeidet mellom misjonsorganisasjonene Det Norske Misjonsselskap, Den norske Santalmisjonen og Den Norske Israelmisjon, Kirkerådet og Bispemøtet ble til et mer forpliktende samarbeid.⁴² Samarbeidspartnerne forpliktet seg på dokumentet "Menighet og Misjon".⁴³ Kirkemøtet i 2000 vedtok at SMM skulle etableres som en permanent ordning med virkning fra 1.1.2001.⁴⁴ I innstillingen fra SMM som ble vedtatt på Kirkemøtet i 2000, uttrykkes det at SMM jobber ut fra en misjonsforståelse som innebærer at misjon er kirkens sendelse til verden og denne sendelsen har sitt opphav i den treenige Gud, og oppdraget er å formidle

---

⁴¹ Bakgrunnen var vedtak 29/1990 i Bispemøtet

⁴² I årenes løp er antall misjonsorganisasjoner som er medlemmer i SMM økt til syv og nå er Det norske misjonsselskap, Normisjon, Den Norske Israelmisjon, Misjonsalliansen, Areopagos, Himalpartner og Stefanusalliansen medlemmer med.

⁴³ Menighet og Misjon, Grunnlagsdokument for samarbeidet mellom Den norske kirke og misjonsorganisasjonene, 1993; tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/SMM/om-oss/grunnlagsdokumenter/> 26.09.2019 og Vedtekter for Samarbeidsråd for menighet og misjon (vedtatt 24.08.94, revidert 29.11.96 og 07.12.00)

⁴⁴ KM 12/00. "Samarbeidsråd for menighet og misjon – evaluering og videreføring. Vedtak." Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/SMM/om-oss/grunnlagsdokumenter/> 26.09.2019

evangeliet om Guds rike gjennom ord (forkynnelse) og gjerning (diakoni).⁴⁵ Målet er at mennesker skal komme til tro og innlemmes i den kristne kirke.⁴⁶

Utviklingen internasjonalt har vært en viktig premissleverandør til utviklingen i Norge og i saksdokumentene har man brukt dokumenter fra 100-årsmarkeringen av Edinburgh 1910, både i Edinburgh 2010 og i Cape Town, så som Cape Town Commitment og A Common Call.⁴⁷

Ole Christian Kvarme var med på misjonskonferansen i Edinburgh 2010 og skrev en oppsummering i Luthersk Kirketidende 15/2010, der han peker på at det er et epokeskifte i misjonen med denne konferansen.⁴⁸

3.1 Sendelse

Misjon starter med den enkelte troende som deler sin tro med mennesker i sin nærhet og lengre bort. Dette vil vi aldri komme utenom.

Et viktig skifte i misjon er at den har gått fra å være bare misjon til de som er "langt borte", til også å være misjon til de som er "nær" og med det har den lokale menighets primære rolle i misjonen fått et fornyet fokus.⁴⁹ Tyngdepunktet for den kristne kirke er i dag ikke i nord og vest, men i sør og øst.⁵⁰ Det er i de områdene den vokser mest. Det er de områdene i verden med flest fattige, så på den måten er kirken blitt "de fattiges kirke". Samtidig har disse kristne det samme kallet til misjon, til å dele evangeliet med mennesker i sin nærhet og lengre unna. Vi kan ikke lengre tale om misjon som et fenomen fra nord og vest til syd og øst, men må tale om misjon fra alle mennesker til alle mennesker.⁵¹

Gjennom SMM har dette perspektivet blitt tydelig i vårt land. Dette samarbeidet handler ikke bare om å støtte misjon i andre land, men også "om menighetens misjonale liv i sin

---

⁴⁵ Misjonerende menigheter. "Innstilling fra Samarbeidsråd for menighet og misjon." 2000 Norsk tidsskrift for misjon 1/2001. Tilgjengelig på https://www.egede.no/sites/default/files/dokumenter/pdf/NTM_2001_1_SMM.pdf 01.10.2019, 41-48

⁴⁶ Misjonerende menigheter, "Innstilling fra Samarbeidsråd for menighet og misjon.", 41

⁴⁷ KM 12/00, KM 5/05 og KM 7/12

⁴⁸ Ole Christian Kvarme, "Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010". Luthersk Kirketidende 2010, 332-337

⁴⁹ Kvarme "Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010". 336

⁵⁰ Kvarme "Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010". 333

⁵¹ KM 7.1/12, 13

lokale kontekst".⁵² I Kirkemøtets vedtak om misjon, KM 07/12 står det: "Kirkemøtet oppfordrer Den norske kirkes medlemmer til disippelskap og etterfølgelse: Søke Kristus, dele troen og vise omsorg for vår neste og skaperverket."⁵³ Misjon er å dele det vi har fått fra Gud.

Misjon er Guds misjon, Missio Dei.⁵⁴ Uttrykket Missio Dei ble først løftet fram på en konferanse i 1952 til Det internasjonale misjonsråd i Willingen i Tyskland. Senere er dette begrepet blitt innarbeidet i forståelsen av misjon som sendt fra Gud til mennesker, ikke fra en kirke til mennesker i andre deler av verden. Det handler om at det er Gud, Faderen, som sender Sønnen, og Faderen og Sønnen sender Den hellige ånd, jfr. Joh. 20,21-22. Denne sendelsen får de kristne menigheter ta del i. Misjonsoppdraget er gitt til menneskene av Gud, jfr. misjonsbefalingen Matt. 28,16-20, og sendelsen har et mål og det er et budskap som skal formidles. Alt på bakgrunn av Guds sendelse, Missio Dei.

Cape Town Commitment understreker at misjon først og sist er den treenige Guds prosjekt, ikke menneskers, allerede i starten og uttrykkes slik: "Vi elsker fordi Gud elsket oss først. Guds misjon strømmer ut fra Guds kjærlighet. Guds folks misjon strømmer ut fra vår kjærlighet til Gud og til alt Gud elsker."⁵⁵ Guds kjærlighet preger hans møte med kirken og må slik sett også prege kirkens møte med mennesker. Det budskapet vi som kirke er sendt med må formidles med klokskap og i respekt for andre menneskers tro og livssyn.

Gud har et mål med sin sendelse: "skaperverkets fullendelse i frelsen i Jesus Kristus og ved Den hellige ånds nyskapende gjerning".⁵⁶ Hvis misjon er Guds misjon må dette være det målet den kristne kirke har for øye når den går ut på Guds oppdrag. Dette målet innebærer at det er et mål at mennesker skal komme til tro på Jesus Kristus som sin frelser og det vil ha betydning for hvilket budskap som bæres ut, se kapittel 3.2.

Samtidig har vi i vår tid en kraftig migrasjon, hvor mennesker flytter fra et land til et annet, fra en kultur til en annen og tar med seg sin tro. Vi finner mennesker med en annen tro og kristne som kommer fra andre land og andre kristne kirker blant våre naboer. Særlig i de

---

⁵² Kvarme "Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010". 336

⁵³ KM 07/12 pkt 1a)

⁵⁴ Kvarme "Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010". 332; KM 5/05, 5 og KM 7.1/12, 19

⁵⁵ CTC, del I 1 hentet fra KM Saksdokument 7.2/12, 19

⁵⁶ Kvarme "Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010". 332

store byene, men også på mindre steder, lever vi i Norge i dag i en flerkulturell global landsby.⁵⁷

Misjon kommer på denne måten mye nærmere oss og handler om å være gode naboer og Kristus-vitner i hverdagen. Det handler om dialog, deling og nærvær.⁵⁸ I dialogen ligger en gjensidig samtale og deling av tro og kultur med sine naboer. Enhver dialog med mennesker som har en annen tro enn det vi selv har, forutsetter at vi har god kjennskap til egen tro og eget ståsted, slik at vi kan formidle dette på en god måte.

Samtidig som en dialog i utgangspunktet ikke er en arena for misjon, men for å dele med hverandre, har den kristne en tro på at Guds ord ikke vender tomt tilbake til Gud, jfr. Jes. 55,10f. I religionsmøtet ligger også en mulighet til styrket tro og identitet og til at kirkenes deltagelse i Guds misjon vitaliseres.⁵⁹

På denne måten blir også misjonsoppdraget utvidet. I det å gå med Guds budskap slik Jesus gjorde ligger en helhetlig formidling av evangeliet, gjennom både ord og handling.

3.2 Budskapet i ord og handling

I dette kapitlet skal jeg først se på hvilket budskap det er Gud sender mennesker med, og deretter hvordan dette budskapet formidles til mennesker i dag.

Den treenige Gud har som mål at alle mennesker skal bli frelst, og for å nå dette mål er en sentral del av Guds sendelse av kirken at den skal gjøre det gode budskap, evangeliet, kjent. Det gode budskap, evangeliet, er budskapet om Jesu liv, død og oppstandelse til menneskers frelse. Gud er den som sendte sin sønn, Jesus Kristus til verden, for å forsone verden med seg og Gud sendte Den hellige ånd til verden for å gi kristne kraft og styrke til å gå ut. Den hellige ånd skaper en ny gjerning i de kristne menighetene og gir enkeltmennesker kraft til å gå ut med evangeliet, det gode budskap om at Jesus er verdens Frelser. Kirken skal også innlemme de som kommer til tro i kirkens fellesskap, jfr. Mark 16,15-16 og Luk. 24,46-48.⁶⁰ I

---

⁵⁷ Kvarme "Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010", 333 og KM 7.1/12, 26

⁵⁸ Kvarme "Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010" og KM 5/05, 17

⁵⁹ KM 5/05, 17

⁶⁰ KM 5/05, 6

dette ligger et dobbelt oppdrag som vi finner i misjonsbefalingen, Matt. 28,16-20, om å døpe og lære, å formidle evangeliet til tro og innlemme i den kristne menighet til et liv i fellesskap med andre troende.

Oppgaven er å være lik Jesus i hans misjon, i hans gjerning og med hans formål – at verden skal bli frelst. I Kirkemøtets merknader til sak KM 07/12 pekes det også på konsekvensene av etterfølgelse som en del av hva misjon er.⁶¹ De sier at misjon ikke bare er å følge etter Jesus, men også å være med å bære korset i vår tid. Selv i dag opplever kristne rundt om i verden at konsekvensen av å følge etter Jesus og være et vitne innebærer forfølgelse. I vårt land er ikke det tilfelle, men også her opplever mange at det er vanskelig å bekjenne sin tro og vitne for naboer og venner.

Innholdet i budskapet Gud har sendt oss mennesker med er altså evangeliet om frelse, Jesu lidelse og død på korset for vår skyld. I dette innholdet, ligger også grunnlaget for sendelsen av kirken. Jesu død og oppstandelse er utgangspunktet og drivkraften til å gå med budskapet, slik kvinnene gjorde påskedags morgen, Luk. 24,9-10. Guds kjærlighetshandling overfor oss mennesker er gjennomført ved Jesu død på korset og hans oppstandelse, og budskapet om dette må bare ut for "vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt.", Apgj. 4,20, som Peter og Johannes sa det.

Dnk sier offisielt at det å være en misjonerende kirke er å dele evangeliet igjen og igjen, det er slik kirken bekjenner sin tro, gjennom å dele og tjene. Diakoni blir handlinger som går hånd i hånd med misjon, som de gjerningene som følger av Guds sendelse av oss til å gjøre det Jesus gjorde, i ord og handling.⁶² Det handler ikke om spesielle aktiviteter eller handlinger som kirken kan velge å gjøre eller ikke gjøre, men om "handlingsmønstre og aktiviteter som er misjonerende eller tjenende etter sin intensjon".⁶³ Kirkemøtet utfordrer oss til å gjenkjenne Guds misjon i et bredere spekter av både kilder, uttrykksformer og aktiviteter enn tidligere er blitt gjort.⁶⁴ For å formidle evangeliet til verden i dag, må vi som kirke søke nye uttrykksmåter og utvide vårt perspektiv. I begrunnelsen for vedtak til KM 7/12

---

⁶¹ KM 07/12, 2

⁶² KM 5/05, 6-7

⁶³ Sitat KM 5/05, 6-7

⁶⁴ KM 5/05, 13

understrekes at misjonsarbeidet "er en tjeneste i forvandlingens og forsoningens tegn"⁶⁵. Dette er tankeganger vi finner igjen internasjonalt.

Det Lutherske Verdensforbund (LVF) utarbeidet i 2004 dokumentet "Mission in Context – Transformation, Reconciliation, Empowerment" om misjon.⁶⁶ I dette dokumentet utfordres de lutherske kirkene til å se på hvordan de kan delta i Guds misjon med nye øyne, og det har Dnk gjort gjennom Kirkemøtevedtakene i 2005 og 2012.

Et av hovedbegrepene i dokumentet "Mission in Context – Transformation, Reconciliation, Empowerment" er forvandling (transformation) og det forstås som en pågående prosess som rommer alle sider ved menneskers liv.⁶⁷ Det er Gud som er forvandlingens subjekt. Forsoning (reconciliation) er det andre hovedbegrepet og det peker på at misjon handler om å gjenopprette brutte relasjoner. Her handler det om relasjoner i bred forstand, mellom Gud og mennesker, mennesker imellom og mellom mennesker og skaperverket.⁶⁸ Det tredje og siste hovedbegrepet de bruker er myndiggjøring (empowerment). Begrepet er hentet fra frigjøringsteologien og peker på at misjon handler om å myndiggjøre alle troende til å være medarbeidere.⁶⁹

Gjennom lang tid har norsk misjon utviklet en forståelse for misjon som partnerskap og har understreket betydningen av felles eierskap lokalt og globalt, og slik holdt sammen forkynnelse av evangeliet og diakoni.⁷⁰ Man har gjennom å vektlegge evangeliet som frigjørende og sosialt virkekräftig vært med å fremme menneskeverd for marginaliserte grupper.⁷¹ I LVF's strategi for årene 2012-17 er misjon tydelig og strategiplanen tydeliggjør også LVF's misjonsforståelse.⁷² De peker på at misjon er noe enhver kristen gjør ved å formidle evangeliet og Guds kjærlighet. Kirkene forstår det å være evangeliske som å forkynne og dele evangeliet. Videre sier de at misjon som tjeneste synliggjør diakonien som

---

⁶⁵ KM 07/12, 2

⁶⁶ KM 5/05, 8

⁶⁷ KM 5/05, 8

⁶⁸ KM 5/05, 8

⁶⁹ KM 5/05, 8

⁷⁰ KM 7.1/12, 24

⁷¹ KM 7.1/12, 24

⁷² KM 7.1/12, 15

en del av en aktiv tro i kjærlighet og at misjon er en forkjemper for rettferdighet i samfunnet på flere områder.⁷³

Denne forståelsen av misjon kan lett gjenkjennes i Kirkemøtets misjonsvedtak fra 2005. I saksdokumentet til KM 07/12 sies at en helhetlig (holistisk) misjonsforståelse betyr at menigheten i seg selv er en misjonerende menighet, misjon og menighet hører uløselig sammen.⁷⁴ De holder også sammen misjon og diakoni som to deler som hører inn i kirkens misjonsoppdrag.

Den bibelske bakgrunn for en slik helhetlig misjon finner vi blant annet i Jesu programord i Lukas 4,18-19, der Jesus taler om at han er sendt for å "forkynne et gledesbudskap for fattige", "kunngjøre at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen" og "sette undertrykte fri".⁷⁵

I misjon i dag går altså forkynnelse og diakoni hånd i hånd. Det handler om å gi mennesker del i det gode budskap gjennom å dele ordet om det og å leve ut det gode budskap i handling overfor mennesker. Det handler om forvandling, forsoning og myndiggjøring.

Saksdokumentet til KM 7/12 peker også på en utfordring med å holde misjon og diakoni sammen og taler om en spenning mellom disse som ikke blir borte.⁷⁶ Faren ved å sette misjon inn som en del av diakonien i kirka er at en viktig og grunnleggende side ved misjon kan bli borte, forkynnelsen av det gode budskap, evangeliet og dens virkning til tro hos mennesker som møter den. Ved å plassere misjon som en del av diakonien blir lett misjon også sett på som gode gjerninger, å gjøre godt og vise Guds kjærlighet gjennom handling. Det er lett for at handlingene blir det viktigste, mens budskapet bak blir usynliggjort.

Diakonien slik Jesus utførte den var nært knyttet opp til forkynnelsen av evangeliet, ja den var en viktig side ved evangeliets forsonende og frigjørende perspektiver. Hos Jesus gikk som oftest helbredelse og frigjøring fra synd hånd i hånd, mennesker ble friske og samtidig fikk

---

⁷³ KM 7.1/12, 15-16

⁷⁴ KM 7.1/12, 16

⁷⁵ KM 7.1/12, 21

⁷⁶ KM 7.1/12, 24

de sine synder tilgitt og kunne gå videre oppreist med hevet hode i møte med både Gud og mennesker. Slik må den også gå hånd i hånd når vi setter misjon og diakoni sammen.

Misjon er også knyttet uløselig sammen med disippelskap.⁷⁷ Hvis ikke våre liv er i samsvar med vårt kristusvitnesbyrd er det rett og slett ikke troverdig, her må liv og lære gå hånd i hånd. Holder vi dette sammen med misjonsbefalingen, Matt. 18-20, som sier "gjør alle folkeslag til disipler: Døp dem ...", ser vi at disippelskap og dåp hører sammen. I

sakskorienteringen til KM 7.1/12 sies det: "Folkekirkens åpenhet og unike kontaktflate koplet med den misjonale bevegelses uredde utfordring til tro og disippelskap, er et viktig tospann som vår kirke må stimulere til også i fortsettelsen."⁷⁸ Dette blir også knyttet opp mot dåp og det konstateres at dåp "ikke er en statisk innlemmelse i folkekirken". Dåp må alltid holdes tett sammen med trosopplæring og misjonsutfordringen.

Den treenige Gud har som mål at alle mennesker skal bli frelst, og for å nå dette mål er en sentral del av Guds sendelse av kirken at den skal gjøre det gode budskap, evangeliet, kjent. Det gode budskap, evangeliet, er budskapet om Jesu liv død og oppstandelse. Dessuten skal kirken også innlemme de som kommer til tro i kirkens fellesskap, jfr Mark 16,15-16 og Luk. 24,46-48.⁷⁹

3.3 Oppsummering

Misjon blir sett på som Guds misjon, Missio Dei, og har altså sitt utspring hos Gud. Det er han som sender ut mennesker med sitt budskap. Kjernen i budskapet som skal formidles er evangeliet, det gode budskap om Jesu liv, død og oppstandelse til frelse for mennesker i dag. Dette formidles både gjennom forkynnelse og handling (diakoni) og begge delene er viktige å ha med for å synliggjøre Gud for mennesker i dag.

På bakgrunn av de endringer som har skjedd med hensyn til hvor vi i dag finner de fleste kristne og den store migrasjonen vi har, må vi tale om misjon fra alle mennesker til alle mennesker. Enhver kristen er kalt til å dele det hun har fått fra Gud med mennesker rundt

---

⁷⁷ KM 7.1/12, 25

⁷⁸ KM 7.1/12, 33

⁷⁹ KM 5/05, 6

seg. Gjennom dialog, deling og nærvær kan dette gjøres. Det er når den enkelte troende deler sin tro med mennesker i sin nærhet at evangeliet spres.

All misjon må være preget av respekt for andre menneskers frihet og integritet.

Vi har sett noe av viktigheten av et helt liv, hvor den som vitner lever etter det den forkynner og hvor den som det forkynnes for også får sitt liv ivaretatt i større perspektiv. I misjon må ord og handling, forkynnelse og diakoni gå hånd i hånd for at evangeliet om Jesus Kristus som alle menneskers frelser skal kunne gjøres synlig for mennesker i dag. Det handler om forvandling, forsoning og myndiggjøring i et stort perspektiv.

4 Bibeltekstene

I dette kapitlet vil jeg gå igjennom tekstene for det tre aktuelle søndagene, Kristi åpenbaringsdag, 2. søndag i åpenbaringstiden og 3. søndag i åpenbaringstiden. Jeg vil gå igjennom de tre dagene og se på deres karakter og tekstenes innhold. Prekenteeksten vil ha hovedfokus og lesetekstene vil også bli sett på. Jeg vil skrive litt om hva Luthersk kirketidende og Nytt norsk kirkeblad sier om tekstene i sine tekstgjennomgørelser.

I 2019 var det 3. tekstrekke som ble brukt i kirkene i Dnk. Alle de tre søndagene var prekenteeksten fra Johannesevangeliet.

4.1 Kristi åpenbaringsdag

Kristi åpenbaringsdag innleder Åpenbaringstiden. Denne dagen er hos oss tematisk knyttet opp mot Hellig tre kongers dag, trettendedag jul (6. januar), med fortellingen om vismennene som hyller Jesus, Matt. 2,1-12, som prekenteekst etter 1. rekke.

4.1.1 Hovedtrekk

De tre tekstene etter 3. rekke er Jes. 51,4-8, 2. Kor. 4,1-6 og Joh. 12,42-47. Teksten fra Jesaja oppfordrer folket til å lytte og peker på at frelsen skal utover, både til folkene og til slekters gang. Teksten inneholder ord som lys, frelse og rettferdighet. Epistelteksten, 2 Kor. 4,1-6 peker også utover og taler om Guds herlighet som skal lyse fram i Jesu ansikt. Ord som lys og herlighet går igjen i teksten.

Prekenteeksten er hentet fra siste del av evangeliets første halvdel, hvor Jesus åpenbarer sin herlighet for verden, og er en del av et større avsnitt med sammenfattende kommentarer om tro og vantro, 12,37-50.⁸⁰ Det virker som vers 42-43 er rettet mot jøder som trodde på Jesus, men ikke turte å vedkjenne seg det åpent, mens det i vers 44 starter med noe nytt

---

⁸⁰ René Kieffer, *Johannesevangeliet 11-21*, KNT. Uppsala. EFS-förlaget. 1988. 500-501 og C.K. Barrett, *The Gospel According to St John. An introduction with commentary and notes on the greek text*. London: SPCK, 1978, 429

med henvisningen til at Jesus roper ut.⁸¹ Prekmenteksten slutter før avsnittet er slutt, det fortsetter helt til og med vers 50.

Ut av vers 42-43 kan vi, ifølge Skjevesland, trekke en slags definisjon av tro: "Tro er å gripe åpenbaringen i Jesus Kristus, uten engstelige sideblikk til medmenneskers dom".⁸²

Jesus bruker både i vers 44 og vers 45 uttrykket han "som har sendt meg" om Gud, samme uttrykk finner vi også i Joh. 5,23 om Gud.⁸³ Gud er den som sender, vi finner altså *Missio Dei* hos evangelisten Johannes. Døperen Johannes omtales som "utsendt av Gud", Joh. 1,6. I kapittel 3 bruker Døperen Johannes uttrykket "sendt i forveien" om seg selv, Joh. 3,28.⁸⁴ Jesus bruker uttrykket "han som har sendt meg" over tretti ganger i Johannesevangeliet om Gud.⁸⁵ Jesu ord i vers 44 og 45 kan forstås som nærmest parallelle, siden å "se" hos Johannes er et verb som kommer nært opp til betydningen å "tro". Å "se" handler hos Johannes om et dypere åndelig seende som gjør at man ser Jesus med troens øyne.

I de to siste versene omtaler Jesus seg selv. Han taler om at han er kommet til verden som "lys" og at det har som konsekvens at den som tror på ham ikke skal bli i mørket i v 46. Jesus er lyset som skinner i mørket, jfr. Joh. 1,4f. I vers 47 bruker Jesus ordparet "dømme" og "frelse" og forteller at hans oppgave i verden ikke var å dømme, men å "frelse verden", jfr. Joh. 3,16f. Denne teksten taler altså om Jesus som lyset og at hans oppgave er å frelse. Samtidig understrekes at Jesus er sendt av Gud. Kieffer bemerker at vi i vers 46 har en "utmærkt sammanfattning av hela Jesu uppdrag i världen".⁸⁶ I dette verset har vi kort og konsist oppsummert av Jesus selv hvorfor han er kommet.

I alle de tre tekstene til dagen er det tydelige misjonsperspektiv som skulle gi gode muligheter til å forkynne dette på denne søndagen.

---

⁸¹ Olav Skjevesland, 2012. *Levende vannet*, 61. Dette støttes opp av Kieffer og Barrett

⁸² Skjevesland, *Levende vannet*, 62

⁸³ Kieffer, *Johannesevangeliet 11-21*, 316

⁸⁴ Skjevesland, *Levende vannet*, 62

⁸⁵ Skjevesland, *Levende vannet*, 62

⁸⁶ Kieffer, *Johannesevangeliet 11-21*, 316

4.1.2 Luthersk kirketidene og Nytt norsk kirkeblad

I Luthersk kirketidene 20/2018 skriver Vetle Karlsen Eide, Misjons- og diakonirådgiver, Bjørgvin bispedømme tekstgjennomgangen for denne søndagen.⁸⁷ Han er tydelig i innledning på at Åpenbaringstiden er tid for å ha fokus på misjon og at viser til Kirkemøtets vedtak KM 07/12 om hva misjon er.⁸⁸ Han sier videre "Om vi skal vende oss konkret til dagens tekst på Kristi åpenbaringsdag, vil vi finne at misjonsaspektet, også slik det forstås av Den norske kirke, er med, og at teksten er båret av et varmt hjerte, men samtidig en fortvilelse i forhold til mennesker som ikke ser det åpenbare."⁸⁹ I gjennomgangen av teksten peker han på tre dikotomier – tro og frykt, lys og mørke, dom og frelse og etter en redegjørelse for det har han et eget avsnitt om Kristi åpenbaringsdag og misjon. Der viser han til at teksten er

både et kall til å følge Jesus og et kall til å stå i tjenesten med ham i ord og gjerning for å dele med våre medmennesker kjernen i evangeliet: Ved å følge Jesus går vi fra død til liv, fra mørket til lyset, fra frykt til tro. Ved å dele vår tro, ved å gjøre godt mot medmennesker og ved å være i dialog med dem står vi i tjenesten sammen med den treenige Gud slik at mennesker får oppleve frelsen i Kristus.⁹⁰

Videre peker han på at leseteksten fra Jesaja kobler Guds rettferd sammen med Guds frelse og dette er en rettferdighet som i dag kommer til syne gjennom diakonien i Dnk. Han sier også at leseteksten fra 2. Kor er "en sterk misjonal tekst, en tekst som løfter fram frelsen og den diakoni – tjeneste for andre – som finner sted når vi kan speile Kristus i våre medmennesker og i forkynnelsen av Kristus."⁹¹

Tekstgjennomgangen i Nytt norsk kirkeblad 5/2018, sidene 91-95, har Audun Opland tekstgjennomgåelsen for Kristi åpenbaringsdag. Han peker på at dagen kan få et tydelig misjonalt preg på bakgrunn av dagens tematikk og tekster og viser til at tekstene i Åpenbaringstiden gir oss mulighet til å forstå mer av hvem det lille barnet i krybbe er.⁹² I

---

⁸⁷ Vetle Karlsen Eide. "Kristi åpenbaringsdag – 6. januar 2019". *Luthersk Kirketidende* (2018). 481-483

⁸⁸ KM 07/12 «Misjon er hele den globale kirke sitt felles oppdrag, og er en dimensjon ved kirken sin virksomhet, ikke bare en konkret aktivitet, - men handler om hva det vil si å være kirke. (...) Slik vi blir døpt på grunn av dåps-/misjonsbefalingen blir vi også døpt til selv å ta del i dnne. Vi har som kristne en identitet som 'personer som er sendt'.»

⁸⁹ Eide, "Kristi åpenbaringsdag", 481

⁹⁰ Eide, "Kristi åpenbaringsdag", 482f

⁹¹ Eide, "Kristi åpenbaringsdag", 483

⁹² Opland, Audun. "Kristi åpenbaringsdag" *Nytt norsk kirkeblad* 5 (2018): 91

leseteksten fra Jesaja peker han på at Guds rettferdighet og frelse er det eneste som virkelig består. Fra leseteksten i 2. Kor trekker han fram "lyset som stråler fram fra evangeliet om Kristi herlighet" (2. Kor. 4,4) og uttrykker at troens lys er det samme lyset som vi møter i skapelsen (1. Mos. 1,23) og i inkarnasjonen (Jes. 9,2).⁹³ Til slutt går han over på prekenteeksten fra Johannesevangeliet og bemerker at den taler om inkarnasjonens lys og at folk blir satt på et avgjørende eksistensielt valg når lyset kommer til en mørk verden.⁹⁴ Spørsmålet er om vi vil tro på Jesus, mens spørsmålet om hva det vil si å følge Jesus får vente til treenighetstiden.⁹⁵ Samtidig sier han mot slutten "Me må prate, forkynne, undervise, misjonere, vitne." og har her et klart misjonsperspektiv på teksten og dagen.

4.2 2. søndag i åpenbaringstiden

Søndagen etter Kristi åpenbaringsdag, som nå har navnet 2. søndag i åpenbaringstiden, er tematisk knyttet til Jesu dåp. Første rekkes evangelietekst er fortellingen fra Matt 3,13-17 om Jesu dåp. I tredje rekkes evangelietekst fra Johannesevangeliet peker Døperen Johannes ut Jesus og forteller at Den Hellige ånd kom ned over Jesus, som en due.

4.2.1 Hovedtrekk

De tre tekstene etter 3. rekke er Jes. 53,6-9, Kol. 1,15-20 og Joh. 1,29-34. Teksten fra Jesaja forteller om hvordan Gud lot vår skyld ramme hans tjener. I epistelteksten skriver Paulus at Sønnen var før alt og er kommet til verden for at Gud ville forsone alt med seg selv.

I prekenteeksten er det Døperen Johannes som handler og taler, ja vitner om Jesus for sine disipler. Johannesevangeliet har ikke med noen fortelling om Jesu dåp, derimot får Døperen Johannes stor plass som Jesus-vitne, både her og lengre ut i evangeliet. Her peker Døperen på Jesus som Guds lam, vers 29, den preeksistente, vers 30, den som bringer Den hellige ånd og er Guds Sønn, vers 34.⁹⁶ Prekenteeksten kan deles i to deler, en om Jesus som Guds lam og

---

⁹³ Opland, Audun. "Kristi åpenbaringsdag", 93

⁹⁴ Opland, Audun. "Kristi åpenbaringsdag", 93

⁹⁵ Opland, Audun. "Kristi åpenbaringsdag", 94

⁹⁶ Skjevesland, *Levende vannet*, 65

den preeksistente, vers 29f, og en del om Jesus som formidler av Ånden og som Guds Sønn, vers 31ff.⁹⁷

Døperen Johannes har tidligere i evangeliet presenter seg selv: "Jeg er en røst som roper i ødemarken: Gjør Herrens vei rett, som profeten Jesaja har sagt.", Joh. 1,23 jfr. Jes. 40,3. Det handler om en røst som taler Guds ord til folket, en som er sendt av Gud for å tale hans ord.

Døperen peker på Jesus og sier "Se, Guds lam, som bærer bort verdens synd!", vers 29, når Jesus kommer. Begrepet "Guds lam" har sin bakgrunn i Det gamle testamentet, og vi finner der flere motiver som danner en felles bakgrunn for begrepet her hos Johannes.⁹⁸ Vi finner et motiv i påskelammet, 2. Mos 12, og det finner vi igjen flere steder hos Johannes, som i Joh. 19,14 og 36. Samtidig peker uttrykket "som bærer bort verdens synd" til motiver som Herrens lidende tjener, Jes 53 og til sydebukken som bar folkets synder ut i ødemarken på den store forsoningsdagen, 3. Mos. 16,21f. Hos Johannes her i kapittel 1 er det tydelig kombinasjon av flere motiver. Her kombineres at Jesus ses på som påskelammet med tanken om at han bærer bort verdens synd. Jesu død var et offer som var bedre og som satte alle andre offer til side.

Døperen peker deretter på at Jesus var til før han selv, ja han var til "i begynnelsen", jfr. Joh. 1,1ff.⁹⁹ Allerede i prologen har også Døperen vitnet om at Jesus var til før ham, Joh. 1,15, og der er denne koblingen til at Jesus var i begynnelsen tydelig ut fra sammenhengen.¹⁰⁰ Jesus var ikke bare før Døperen, men før alle mennesker, på grunn av sin preeksistens.

Videre vitner Døperen om at Den hellige ånd kom ned over han som en due, vers 32. Ifølge Jesaja 11,2 skal "Herrens ånd" "hvile over" Isais stubbe og ifølge Jesaja 42,1 skal Gud la Ånden komme over sin tjener.¹⁰¹

Til slutt peker Døperen Johannes ut Jesus som Guds Sønn for sine disipler.

---

⁹⁷ Skjevesland, *Levende vannet*, 66

⁹⁸ Jfr Skjevesland, *Levende vannet*, 67 og Kieffer, *Johanneevangeliet 1-10*, 41

⁹⁹ Skjevesland, *Levende vannet*, 68

¹⁰⁰ Kieffer, *Johannesevangeliet 1-10*, 42

¹⁰¹ Kieffer, *Johannesevangeliet 1-10*, 42

I disse versene møter vi altså Jesus som den preksistente, Guds lam og Guds Sønn over hvem Ånden har steget ned. Hele teksten er et vitnesbyrd om Jesus, av Døperen Johannes, som er sendt av Gud for å vitne om han som skal komme.

4.2.2 Luthersk kirketidene og Nytt norsk kirkeblad

I tekstgjennomgangen i Luthersk kirketidende 21/2018 for 2. søndag i åpenbaringstiden kommer Marita Bjørke Ådland med en oppfordring om å peke på Jesus og "på alt det vi får del igjennom å tru på Gud".¹⁰² Hun peker på at de tre tekstene for søndagen handler om hvem Gud er og trekker fram uttrykket "Guds lam, som bærer bort verdens synd" fra Johannesteksten, at han er den som tar på seg straffen fra Jesaja-teksten og at han er "hodet for kroppen, som er kirken" fra epistelteksten. Videre peker hun på at Jesus er bildet av den usynlige Gud ifølge Kolosserbrevsteksten og trekker fram at Jesus er forsoneren, skaperen og sauene som tier når han blir ført bort.

Hun trekker også fram at teksten minner om verdien av klar tale, vitnesbyrd og frimodighet.¹⁰³ Akkurat denne søndagen peker hun på at teksten innbyr til å vitne om Jesus og hvem vi er i han og at det er noe frigjørende i dette, ikke minst i vår tid.¹⁰⁴ Hun ser muligheten til å fortelle om Gud som den som samler oss når vi går oss vill, går i forveien og går i forsvar for oss og som går i døden for oss.

I Nytt norsk kirkeblad 6/2018 sier Tor B. Jørgensen at Åpenbaringstiden er en presentasjonstid, uten å nærmere bestemme hva det innebærer.¹⁰⁵ Han peker på at selv om Johannesevangeliet ikke forteller direkte om Jesu dåp er dåpen et tema i dagens tekst, jfr. 1,33.

Han sier at disse seks versene er fylt av teologisk innhold og trekker fram at det er den presentasjonen som Døperen Johannes gir Jesus gjennom disse versene som er det viktige denne søndagen.¹⁰⁶ Døperen har sett Ånden komme ned over Jesus i en dues skikkelse. Han

---

¹⁰² Ådland, Marita Bjørke. "2. søndag i åpenbaringstida – 13. januar 2019" Luthersk Kirketidende (2018). 497-498, 497

¹⁰³ Ådland, Marita Bjørke. "2. søndag i åpenbaringstida", 497

¹⁰⁴ Ådland, Marita Bjørke. "2. søndag i åpenbaringstida", 498

¹⁰⁵ Jørgensen, Tor Berger. "2. søndag i åpenbaringstiden" *Nytt norsk kirkeblad* 6 (2018): 57-61, 57

¹⁰⁶ Jørgensen, Tor Berger. "2. søndag i åpenbaringstiden", 57

peker også på at Døperen Johannes er veiviseren, ja herolden som roper ut sitt budskap.¹⁰⁷ Så trekker han fram at Jesus er Guds lam, og viser til sammenhengen med påskefeiringen og utgangen av Egypt. Uttrykket "bærer bort verdens synd" tas med og knyttes til den store soningsdagen og "verdens synd" som utvider perspektivet til å gjelde hele verden og ikke bare israelittene.¹⁰⁸ Han sier "det store problemet, synden, er at "verden" ikke gjenkjenner sin skaper"¹⁰⁹, og kobler inn ord fra prologen, v 10 og 14, for å peke på at "verden" stenger lyset ute, men nå er "lyset" kommet og med den en herlighet som er "full av nåde og sannhet".

Han kobler også Guds lam opp mot nattverdliturgiens Agnus Dei og lammet i Johannes åpenbaring.¹¹⁰

Til slutt er han også innom begrepet "Guds sønn" og poengterer at når Døperen direkte sier at Jesus er Guds sønn, vises det tilbake til prologen og at Jesu herlighet er en herlighet han har som "enbåren sønn", Joh. 1,14.¹¹¹

Han oppsummerer med at det er en søndag "som innbyr til takk, håp og glede", men har ikke med noen oppfordring om å gi videre.¹¹² Med en slik oppsummering får predikanter et bilde av denne søndagen som er langt unna misjonsperspektivet, og denne tekstgjennomgåelsen gir liten hjelp til å trekke inn misjon på noen som helst måte i prekenen.

4.3 3. søndag i åpenbaringstiden

3. søndag i åpenbaringstiden har tekster hvor Jesus åpenbarer sin herlighet, i første rekke i en bryllupsfest, i andre i en samtale med en kvinne og i tredje rekke i sin Fars favn¹¹³.

Teksten etter tredje rekke fra Joh. 1,15-18 passer godt inn i Åpenbaringstiden med sin tydelige betoning av at Jesus, Sønnen, åpenbarer hvem Gud er¹¹⁴.

---

¹⁰⁷ Jørgensen, Tor Berger. "2. søndag i åpenbaringstiden", 58

¹⁰⁸ Jørgensen, Tor Berger. "2. søndag i åpenbaringstiden", 58

¹⁰⁹ Jørgensen, Tor Berger. "2. søndag i åpenbaringstiden", 59

¹¹⁰ Jørgensen, Tor Berger. "2. søndag i åpenbaringstiden", 59

¹¹¹ Jørgensen, Tor Berger. "2. søndag i åpenbaringstiden", 60

¹¹² Jørgensen, Tor Berger. "2. søndag i åpenbaringstiden", 61

¹¹³ Hammer, *La tekstene tale*, 54

¹¹⁴ Skjevesland, *Levende vannet*, 70

4.3.1 Hovedtrekk

De tre tekstene denne dagen står godt sammen. GT-teksten fra 2. Mos. 3,13-15 handler om hvordan Gud åpenbarer sitt navn for Moses i forbindelse med at Moses sendes til israelittene av Gud. Epistelteksten fra 1. Kor 8,5-6 bekjenner at Gud er én, vår Far, og at det er én Herre, Jesus Kristus.

Evangelieteksten er også denne søndagen hentet fra Johannesevangeliet og er avslutningen av prologen, Joh. 1,1-18. Akkurat som vers 6-8, som også handler om Døperen og hans vitnesbyrd kan vers 15 være et innskudd i prosaform i en opprinnelig hymne¹¹⁵. Samtidig kan det påvises en struktur i prologen som gir vers 15 en parallell funksjon til vers 6-8.¹¹⁶ I vers 6-8 ligger tyngdepunktet på Døperens vitnesbyrd om lyset, mens her vitner han om Jesu preeksistens. Døperen vitner ikke bare, han roper ut sitt budskap. Han har et vitnesbyrd, et ord fra Gud og dette er det viktig for han å få fram. Det ligger en kraft i hans budskap, han har noe veldig viktig å si og er opptatt av at det skal høres. Ordet "vitne" brukes en god del hos Johannes¹¹⁷ og det er flere som vitner og da om Jesus i ulike sammenhenger, så som Døperen, Joh. 1,7f.15.32.34; 3,26; 5,33, den samaritanske kvinnen, Joh. 4,39, Gud selv, Joh. 5,37; 8,18 og disiplene og Den hellige ånd, Joh. 15,26ff.¹¹⁸ "Vitne" er et ord som hører hjemme i rettssituasjonen¹¹⁹, det er der man fører vitner og hører vitnemål. Skjevesland poengterer at evangelisten ønsker å uttrykke at "saken om Jesus går videre"¹²⁰, ikke bare gjennom hans evangelium, men videre gjennom historien. Den dag i dag kan vi se at det handler om hvem Jesus er og at vitnesbyrdene som forteller om hvem Jesus er er viktige.

Vers 16, "nåde over nåde" og "av hans fylde", peker tilbake på vers 14, "full av nåde og sannhet".¹²¹ At Sønnen er full av "nåde og sannhet" er også viktig hos Paulus, jfr. Kol 1,19. Nå er det "vi" som har fått denne fyllden. "Vi" sikter her til menighetens "vi", det er menigheten som Kristi menighet som her trer fram.¹²² "Nåde over nåde" er et forsterkende uttrykk.

---

¹¹⁵ Skjevesland, *Levende vannet*, 71

¹¹⁶ Kieffer, *Johannesevangeliet 1-10*, 19 og 29

¹¹⁷ Skjevesland, *Levende vannet*, 71

¹¹⁸ Barrett, *Gospel according St John*, 159

¹¹⁹ Skjevesland, *Levende vannet*, 71

¹²⁰ Skjevesland, *Levende vannet*, 71

¹²¹ Skjevesland, *Levende vannet*, 72 og Kieffer, *Johannesevangeliet 1-10*, 30

¹²² Skjevesland, *Levende vannet*, 72

Vers 17 handler om lov og evangelium i det Moses og Jesus settes opp som kontraster, ikke som motsetninger, slik at loven er noe negativt.¹²³

Ingen har noen gang sett Gud, hører vi i vers 18, derimot har "den enbårne, som er Gud" vist oss hvem Gud er. Her får vi vite enn mer om Jesus, han er "den enbårne", han viser oss hvem Gud er og han "er i Fars favn". At Sønnen "er i Fars favn" forteller oss om en nær relasjon mellom Gud og Jesus.

Prologen slutter med verbet *eksegeomai* (fremstille, berette). Dette verbet kan brukes for å fortelle om guddommelige hemmeligheter, og er karakteristisk for hellenistisk religion. Johannes bruker et språk som er forståelig for de som er kjent med gresk litteratur.¹²⁴ Budskapet om hvem Jesus er og da også hvem Gud er skal ut og det også til de som ikke er kjent med Skriften, men derimot er kjent med gresk litteratur.

Vi har her en tekst som peker utover, som henvender seg til mennesker som søker etter evighet, nåde og sannhet.¹²⁵ Johannesevangeliet viser oss at det er Jesus selv som leter, jfr. hans første replikk i Joh. 1,38 "Hva leter dere etter?".

4.3.2 Luthersk kirketidene og Nytt norsk kirkeblad

I Luthersk kirketidende skriver Vegard F. Soltveit, assisterende generalsekretær i Den Norske Israelsmisjonen, til dagen

Misjon utfordrer oss i vårt felles forvalteransvar overfor skaperverket. Misjon gir innsyn og utsyn. Misjon handler om oss selv. Misjon gjelder vår neste. Misjon er å ta del i Guds hjerte for folkeslagene og det jødiske folk. Misjon er å dele av det vi har fått – *nåde over nåde*.¹²⁶

Her trekker han fram flere viktige sider ved misjon i dag og videre utover i tekstgjennomgåelsen bruker han dette om vårt ansvar for å dele evangeliet med det jødiske folk.

---

¹²³ Kieffer, *Johannesevangeliet 1-10*, 30

¹²⁴ Barret, *Gospel according St John*, 170 og Skjevesland, *Levende vannet*, 72f

¹²⁵ Skjevesland, *Levende vannet*, 73

¹²⁶ Soltveit, Vegard F. "3. søndag i åpenbaringstiden – 20. januar 2019" *Luthersk Kirketidende* (2018). 499-500, 499

Når det gjelder selve preteksten viser han til Døperen som "et vitne og en røst som roper i ødemarken".¹²⁷ Han peker på at Guds nåde og frelse er for alle mennesker, og at jødernes frelsesvei også er vår vei til frelse. Han trekker fram at Jesu budskap og person står i sammenheng med Det gamle testamentet og med profetene. Evangelisten Johannes' hovedpoeng, sier han, er "å vise at Jesus er Messias, Guds sønn, og at vi ved troen skal ha liv i hans navn".¹²⁸ Han tar også med at Gud blir åpenbart gjennom Sønnen og at Sønnen er mellommann mellom Faderen og det skapte.

I Nytt norsk kirkeblad¹²⁹ skriver Thomas Wagle om Åpenbaringstiden at den er en tid hvor det blir åpenbart hvem Jesus er¹³⁰ og at i Johannesevangeliet er det at Jesus er Guds sønn selve hovedtemaet. Dette budskapet mener han så blir banket inn gjennom hele evangeliet, og at det gjennomgående er et sterkt fokus på Jesu guddommelighet.¹³¹ Fra søndagens pretekst trekker han spesielt fram at den passer godt inn i Johannesevangeliets Jesusbilde, slik Wagle har gjengitt det i sin gjennomgåelse.¹³² Han trekker fram bildet i vers 18 som et eksempel på at Jesus er Guds sønn. Døperen Johannes er et vitne og det vises til at hans oppgave i Johannesevangeliet er "å peke på Jesus og fortelle at han er Guds sønn".¹³³ Videre viser han til begrepet "sannheten", som et kjernebegrep i Johannesevangeliet, og at det for evangelisten Johannes var viktig å få fram at Jesus "står på Moses sine skuldre og representerer sannheten".¹³⁴

Han ser også utover på de to lesetekstene for dagen og poengterer teksten fra 1. Kor. nærmest er et ekko av Johannesprologens innledning.¹³⁵

I GT-teksten uttrykker han at Guds navn er det viktige og at vi har en forbindelse fra Guds svar "Jeg er" til Johannesevangeliet og Jesu ord som vi finner i ulike variasjoner, "jeg er ...".

---

¹²⁷ Soltveit. "3. søndag i åpenbaringstiden", 499

¹²⁸ Soltveit. "3. søndag i åpenbaringstiden", 499

¹²⁹ Wagle, Thomas. "3. søndag i åpenbaringstiden" Nytt norsk kirkeblad 6 (2018): 63-67

¹³⁰ Wagle. "3. søndag i åpenbaringstiden", 63

¹³¹ Wagle. "3. søndag i åpenbaringstiden", 64

¹³² Wagle. "3. søndag i åpenbaringstiden", 65

¹³³ Wagle. "3. søndag i åpenbaringstiden", 65

¹³⁴ Wagle. "3. søndag i åpenbaringstiden", 65

¹³⁵ Wagle. "3. søndag i åpenbaringstiden", 65

Wagle prøver også å gi noen innspill til hva forkynneren kan si på søndagen. Han mener at det ut fra tekstene bør snakkes om Jesus, siden vi som kristne tror at Jesus har vist oss hvem Gud er.¹³⁶ Som mulige tema nevner han spørsmålet "Hva Jesus har vist oss" og sier at svaret er at han har vist oss at Gud er kjærlighet.

---

¹³⁶ Wagle. "3. søndag i åpenbaringstiden", 66

5 Analyse

I dette kapitlet vil jeg analysere hver enkelt av de 9 prekenmanusene jeg har fått inn. Det gjøres i 3 underkapitler. I det første gir jeg en kort presentasjon av hver enkelt preken med henblikk på hvor de er holdt (by/land) og av hvem (alder, kjønn, erfaring). Innholdet i prekenmansuet blir kort beskrevet og jeg prøver å si litt om særpreg og hovedbudskap. Jeg kommer inn på hvem som er subjektet i prekenen og hvilket mål prekenen har der det er mulig.

Deretter vil hver enkelt preken analyseres i forhold til bruk av misjonstema, fordelt på to underkapitler, et om sendelsesmotivet og et om budskapet i ord og handling. I det første av disse ser jeg på om manuset inneholder oppfordring til å misjonere gjennom forkynnelse og/eller diakoni. I det andre ser jeg på hvilket budskap som kan formidles. Disse to kapitlene svarer til kapittel 3.1 og 3.2.

Jeg vil analysere hvordan prekenmanusene bruker bibeltekstene og det blir flettet inn i de ovennevnte kapitlene der det er naturlig.¹³⁷

Skjematisk vil dette se slik ut:

Preken – Kirkeårsdag den ble holdt	Sendelse	Budskap i ord og handling			Bibelbruk
		F(orkynne, dele ordet)	D(iakoni, handle overfor medmennesker)	I(nnhold i budskapet som msk sendes med)	
A					
B					
C					

Figur 1

Jeg har gått igjennom hver enkelt preken for å se hva de har med og lagt inn det i ovenstående tabell, se vedlegg 1. Denne oversikten har jeg brukt i min analyse og drøfting.

I analysen vil det være viktig å se hvilke teologiske begreper som er brukt i prekenmanusene. Ut ifra funnene i kapittel 3 vil ord om sendelse være viktige å lete etter. Dette kan være ord som "sende", "rope ut", "vitne", "sendt av Gud", "sendt til", "kall", "dele", "dialog",

¹³⁷ Jakobsen, Rolv Nøtvik og Øierud, Gunnfrid Ljones. *Prekenbeskrivelse*. Forstå, formidle, forbedre, forkynne. Oslo: Høyskoleforlaget, 2009, 93-108

"samtale" og ord som kan uttrykke det samme. Når det gjelder budskap vil jeg lete etter ord og uttrykk om hvem Jesus er og hva han har gjort. I tilknytning til hver enkelt bibeltekst vil det være spesielle ord og uttrykk som er viktige å se etter, se ovenfor i kapitell 4. I denne sammenheng vil det også være viktig å se på hvordan ord og uttrykk er brukt. Dette svarer til Jakobsen og Øiestad alternativ b) under teologi og bibelbruk.¹³⁸

I analysen er det brukt både "manus", "preken" og "prekenmanus" i omtalen av prekenmanusene.

5.1 Preken A

5.1.1 Presentasjon

Dette er prekenmanus til en preken holdt 2. søndag i åpenbaringstiden i 2019 og følger prekenteeksten for dagen, Joh. 1,29-34. Prekenen ble holdt av en mann i aldersgruppen 55+ i en bynær menighet. Han har lang erfaring som prest, over 30 år. Dette manuset er av samme mann som B og på holdt samme sted.

Manuset bruker tre korte fortellinger for å belyse ulike deler av prekenen. Prekenen kan deles opp i to deler. I første del av prekenen tales om det å vitne om Jesus og å være et vitne. Dette knyttes opp mot Døperen Johannes fra prekenteeksten. Deretter kommer en del om hva uttrykket "Guds lam" betyr og hvilken betydning dette har for oss.

To steder siteres kort fra prekenteeksten, begge ganger fra Joh. 1,29. Dessuten brukes leseteksten fra Jes. 53 for å forklare uttrykket "Guds lam". Før disse sitatene trekkes det inn et sitat fra Joh. 20,21, uten å nevne hvor det er fra.

Målet for prekenen synes å være å få tilhørerne til å se at de er del av et større fellesskap med en felles oppgave om å vitne om Jesus.

---

¹³⁸ Jakobsen og Øiestad, *Prekenbeskrivelse*, 93-96

5.1.2 Sendelsesmotivet

I dette prekenmanuset møter vi uttrykkene "vitnesbyrd", "vitne", "misjon", "tjeneste", "sender" og "medarbeidere" hyppig i den første delen. Disse uttrykkene veves inn i hverandre for å forklare og understreke hva misjon er og hvem som er sendt.

Det første av disse som dukker opp er "vitnesbyrd" og "vitne" i forbindelse med en innledende fortelling fra predikantens barndom. Predikanten bruker så uttrykket "å vitne" videre og knytter det sammen med misjon. Her gjøres det tydelig at misjon er noe som er kirkens felles oppdrag hvor menigheten er den som "har" en misjon, lik tjeneste i verden. Her understrekes at misjon er et felles anliggende som alle de som hører prekenen er en del av, dette blir lenger ut i prekenen understreket enda tydeligere gjennom å fortelle at alle er prester, alle er diakoner og alle er medarbeidere og har et felles oppdrag. Til dette knyttes sitatet fra Joh. 20,21 "Som Far har sendt meg sender jeg dere".

I dette manuset er det tydelig at det er Gud/Jesus som har sendt ut mennesker med et budskap. Tilhørerne blir fortalt at de har "en viktig tjeneste med å lære" overfor dåpsbarna. Tidligere er det også sagt at alle er medarbeidere "for å vise andre". Dette prekenmanuset er klar på at tilhørerne, uansett hvem de er, får noe med seg i gudstjenesten, gjennom prekenen og resten, som de har et felles ansvar for å dele med mennesker som ikke er til stede og med dåpsbarna etter hvert som de vokser opp. Det blir sagt at "[n]år Gud har vist oss noe, skal vi ikke beholde det for oss sjøl som en hemmelighet.". Oppfordringen til tilhørerne er dermed tydelig og inkluderende.

Døperen Johannes tas fram som en viktig rollemodell og tilhørerne blir oppfordret til å gjøre som han gjorde. Gjennom sin måte å bruke Døperen Johannes gjennomgående i prekenmanuset og vise til at han er et eksempel til etterfølgelse for oss aktualiseres teksten og det som skjedde den gang. Å "peke på" Jesus blir noe som vi kan gjøre i dag og tilhørerne blir utrustet til denne oppgaven.

5.1.3 Budskap i ord og handling

Prekenmanusets andre del har innspill til hva tilhørerne skal dele om hvem Jesus er. I denne delen forklares uttrykket "Guds lam" ved hjelp at leseteksten fra Jes. 53,6-9, som det

henvises til ble lest av en annen enn predikanten. Uttrykket "Herrens lidende tjener" brukes og settes sammen med "Guds lam" og at dette lammet var "syndebukk". Det vises ikke til noen andre mulige forståelser av uttrykket "Guds lam". Her brukes "syndebukk" for å fortelle at Jesus tok på seg "vår skyld" og døde på korset for oss. Pronomenene "min" og "din" brukes også i denne sammenhengen, slik at både tilhørere og predikant blir inkludert i "vi".

Ellers i manuset brukes uttrykk som å vise "hvem Jesus er", "peke på Jesus" og "gjøre kjent med Jesus" uten å si noe om hvem Jesus er. Den eneste beskrivelsen av Jesus som finnes i prekenmanuset er den av Jesus som "Guds lam". Prekenteeksten fra Joh. 1,29-34 har imidlertid mer å si om hvem Jesus er, som at han er "Guds Sønn" og doper med Den hellige ånd. Selv om uttrykket "Guds Sønn" er svært sentralt, blir det ikke sagt noe eksplisitt om "Guds Sønn" i manuset. På tross av dette blir tilhørerne minnet om evangeliets kjerne, Jesus død på korset for vår skyld, når de skal ut og fortelle videre om hvem Jesus er.

Manuset er som påpekt ovenfor tydelig på at alle er sendt og bruker ordene "prest" og "diakon" som betegnelse på alle. På denne måten trekkes det inn at budskapet skal ut gjennom både ord og handling. Det tydeliggjøres også ved å si at vi skal "vise andre hvem Jesus er" og "avhjelpe og lindre nød". Manuset sier ikke noe mer spesifikt om hva som ligger i disse uttrykkene. Tilhørerne får ikke noen konkret hjelp til å vite hvordan de kan "avhjelpe og lindre nød". Det eneste er det de selv kan hente ut av Jesu eksempel. Helt til slutt i prekenen sies noe om at Jesus "bærer oss i dag", og predikanten kommer med et eksempel på hvordan han har opplevd at Jesus har båret ham. Dette gir ikke hjelp til å forstå hvordan den enkelte tilhører kan være med å "avhjelpe og lindre nød" overfor mennesker, siden dette eksemplet kun viser til hva Jesus gjør for oss.

5.2 Preken B

5.2.1 Presentasjon

Prekenmanuset er skrevet til en preken på 3. søndag i åpenbaringstiden og er holdt over søndagens prekenteekst, Joh. 1,15-18. Prekenen er holdt av en mann i aldersgruppen 55+ i en

bynær menighet. Han har lang erfaring som prest, over 30 år. Denne prekenen er av samme mann som A og holdt på samme sted.

Prekenen er holdt på en søndag hvor det var presentasjon av årets konfirmanter og den har gjennomgående tydelige henvisninger til dette. Det er et mål for denne prekenen å nå fram til konfirmantene og åpne opp for gode samtaler gjennom konfirmanttiden.

Prekenmanuset kan deles inn i tre deler. I den første delen inviteres konfirmanter til å være med og bli bedre kjent med Jesus og med kirken gjennom dette konfirmantåret. Deretter kommer en del som handler om hvem Gud er og tredje del handler om nåde.

5.2.2 Sendelsesmotivet

Denne prekenen bruker få ord og uttrykk som forteller at kristne er sendt til verden med et budskap. Mot slutten sies imidlertid at Gud "utfordrer oss til handling" og at menigheten "ærer Gud ved å arbeide ...". Her blir hele menigheten trukket inn som handlende subjekt, også konfirmantene, og målet er verden som helhet. Spørsmålet er allikevel om menigheten og kanskje spesielt konfirmantene får med seg at denne utfordringen også gjelder dem. Ved å trekke inn at "Gud gjør oss til sine barn" kan det oppleves som at dette gjelder andre enn meg når man er en ungdom som lurer på hva man skal tro og om man tror. Jeg tviler på at alle konfirmanten opplever at de hører med i "oss" som utfordres til handling når "oss" kobles sammen med å være Guds barn.

Selv om dette er kortfattet og kan være vanskelig å få med seg så finnes det et klart sendelsesmotiv. I manuset er Gud den som sender, han sender hele menigheten og de sendes ut til verden.

5.2.3 Budskap i ord og handling

I prekenmanuset siteres Joh. 1,18 og flere sider ved Jesus blir oppsummert. Alle disse blir det ikke sagt mer om, hvilket helt klart hadde blitt alt for mye i denne prekensituasjonen. Predikanten velger å utdype at Jesus har vist oss hvem Gud er, hvilket samsvarer godt med resten av tekstene for dagen, selv om ingen av de trekkes direkte inn i prekenen. For å utdype hvordan Jesus har vist hvem Gud er, pekes det på hva Jesus har gjort. Han "viser

godhet mot mennesker", "helbreder syke", "tar de små i samfunnet i forsvar", "blir hengt opp på et kors" og "blir drept". Alt for å vise hvem Gud er. Ingenting av dette blir tatt videre opp i prekenmanuset, men det blir sagt at prest og konfirmanter skal bruke konfirmantåret til å studere dette nærmere. Fortellingene om Jesu liv vil være med på å gi konfirmantene mulighet til å finne ut hvem Gud og Jesus er. Her sier predikanten at prekenen ikke er utfyllende, men at man vil kunne lære mer om dette gjennom fortellingene i Bibelen.

Ordet nåde er hovedsak i prekenenmanusets tredje del. Nåde forklares ved å vise til at Gud ikke gir oss etter fortjeneste, han tilgir oss. Ordet gratis brukes også for å definere hva nåde er. Nåden knyttes også sammen med en raushet fra Gud og det understrekes at denne rausheten skal også vi vise hverandre.

I manuset er det en oppfordring til å gjøre Guds gjerning i verden, for på den måten å ære Gud, men dette er så kortfattet at det kan være vanskelig å forstå og få med seg. Selv om manuset har med ord som "rettferdig" og "god" og uttrykket "et sted der alle lever på en verdig måte" kan det være vanskelig å gripe både hva som sies og ikke minst hva det innebærer. Her kunne det vært sagt mer om hva dette betyr. Selv om det tidligere i prekenmanuset har vært vist til Jesu gjerning blir ikke det koblet sammen med hva menigheten blir sendt ut for å gjøre. Det er i manuset tydelig at verden skal gjenskapes slik Guds skapte den og at tilhørerne blir utfordret til å være med. I dette ligger en diakonal misjon, en sendelse til å gjøre godt og være med og gjøre verden til et bedre sted for alle mennesker. Samtidig er det i manuset skrevet så knapt at det er vanskelig å få med seg og forstå hva som faktisk sies. Sammenhengen mellom hva som fortelles om Jesus og den diakonale siden av misjon blir trukket fram, men det sies ingenting konkret om å bringe ut budskapet om Jesus med ord.

5.3 Preken C

5.3.1 Presentasjon

Dette prekenmanuset er skrevet av en mann i alderen 55+ med over 30 års erfaring. Prekenen ble holdt i en bynær landlig menighet, 3. søndag i åpenbaringstiden og prekentekest var Joh. 1,15-18.

Hva som er hovedbudskapet i denne prekenen virker litt uklart. I prekenmanuset sies det at det i dag handler om "at det er rom for alle, nåde for alle" og prekenmanuset avrundes med en fortelling fra virkeligheten som skal illustrere nettopp dette. Denne var sannsynligvis det tilhørerne satt igjen med etter prekenen var holdt. Forøvrig brukes store deler av manuset til å fortelle om hvem Gud er.

Dette prekenmanuset har mange innskutte fortellinger fra vår tid, både prestens egenopplevde og andre, sammen med en del sitater fra ulike personer i nær fortid. Disse fortellingene og sitatene opptar over halve manuset.

5.3.2 Sendelsesmotivet

I manuset er det en fortelling om en mann som "skrek ut" at det finnes en Gud og Døperen Johannes sammenlignes lengre ut i manuset med denne mannen. Ingen av stedene blir dette brukt for å si noe som helst om misjon eller sendelse. Det er bare en fortelling om en person som kommer med et budskap. Døperen Johannes trekkes inn for å fortelle at "Jesus-tiden" er inne. Heller ikke her sies noe om en sendelse. Døperen Johannes presenteres ikke som en som har et budskap og er sendt av Gud.

Det kan virke som at prekentekest drukner i alle fortellingene og det finnes ikke noe sendelsesmotiv.

5.3.3 Budskap i ord og handling

Siden det ikke finnes noe sendelsesmotiv er det heller ikke med noe om hvordan budskapet skal ut til andre.

Derimot sier manuset om Jesus at han er en "åpenbaring av Guds vesen og frelsesvilje". Dette trekkes inn i en sammenheng hvor det tales om at ingen får se Gud, unntatt Jesus, med henvisning til prekentekestens v. 18. Jesus blir redusert til en som viser oss hvem Gud er i denne delen.

I siste halvdel av prekenen, i forbindelse med det andre sitatet fra prekentekestens, Joh. 1,16, om nåde, påpekes at det i prekentekestens står at Jesus er "full av nåde og sannhet". Uttrykket "nåde over nåde" blir utdypet og det sies blant annet at nåde er gratis. Gjennom en fortelling vises det til at nåde har med tilgivelse av våre synder å gjøre, men det knyttes ingen tanker om at denne nåde gjelder tilhørerne og skal forkynnes til andre.

Gjennomgående er det vanskelig å bli inkludert i prekenmanuset som tilhører og få en opplevelse av at dette er noe som gjelder meg og mitt liv. Det inneholder heller ikke noe som tilhørerne skulle ta med fra gudstjenesten for å dele med andre.

5.4 Preken D

5.4.1 Presentasjon

Prekenmanus D er skrevet til en preken på 2. søndag i åpenbaringstiden og er holdt over søndagens prekentekest, Joh. 1,29-34. Prekenen er holdt av en kvinne i aldersgruppen 55+ i en landlig menighet. Hun har 21-30 års erfaring som prest.

Manuset kan best deles i tre deler, hvor den første tar utgangspunkt i "lammet" og forteller om bakgrunnen for uttrykket "Guds lam", og knytter dette opp mot både påskelam og sydebukk. I den andre handler det om synd, både om at Jesus er den som "bærer verdens synd" og hva verdens synd kan være. Tredje og siste del handler om oppgaven til Døperen Johannes og kobler den sammen med kirkens og menighetens oppgave i dag.

Prekenmanuset er generelt tekstnært. Tilhørerne og predikanten blir tiltalt som vi og som kirken gjennomgående, altså i tredjeperson.

5.4.2 Sendelsesmotivet

Uttrykk som "sendelse", "tjeneste" og "peke på" er brukt i dette manuset. "Sendelse" brukes om at Gud er den som sender, så som at Gud har "sendt oss en frelser" i prekenens andre del. At Jesus er sendt av Gud knyttes opp mot hva "vi" kan gjøre for å kunne leve "det rette liv". Dette er eneste gang i manuset at ordet er brukt uavhengig av form. Samtidig finnes det gjennom prekenen ingen kobling mellom det at Gud har sendt Jesus og at "vi" er sendt. Døperen Johannes blir beskrevet som "en forløper, en forbereder", ikke en som var sendt av Gud. Kirken og Døperen Johannes sies å være "midler som Gud bruker" og dette er det nærmeste dette manuset kommer til å koble sammen Gud med menigheten og dens sendelse. Uttrykket "Gud bruker" er ikke tydelig nok for å oppfatte at Gud sender Døperen Johannes eller mennesker i dag. Ved å bruke uttrykk som "kirke og lokalmenighet" blir ikke tilhørerne inkludert, det er to ord som uttrykker institusjoner som den enkelte tilhører, men ikke nødvendigvis ser seg selv som en del av.

Det kan se ut som det er tenkt at den som peker på Jesus skal gjøre det for "verden". Hvem "verden" er, utdypes ikke og blir ikke mulig å forholde seg til på en forståelig måte. Samtidig gjøres det klart at for å kunne peke på Jesus må den enkelte selv ha sett, og derfor må Guds ord få rom og tilhørerne må hjelpe hverandre til å se Jesus, slik at de kan "peke på" han. Slik blir også den enkelte både en som skal ta imot evangaliet og formidle det videre.

Sendelsesmotivet, både hvem som sender ut og hvem som blir sendt til hvem er svakt i dette manuset.

5.4.3 Budskap i ord og handling

Gjennom manuset får tilhørerne vite flere ting om Jesus. I første del forklares uttrykket "Guds lam", både med henblikk på påskelammet og sydebukken og dette knyttes opp mot de som var tilhørerne den gang Døperen Johannes pekte på Jesus. Både påskelammet og sydebukken blir forklart på bakgrunn av Det gamle testamentet. Sydebukken forklares med at det var for at folkets forhold til Gud skulle bli gjenopprettet og påskelammene for å beskytte israelittene mot døden. Dette knyttes opp mot Jesus som den som "bærer verdens synd" og aktualiseres slik på tilhørerne. Manuset er tydelig på at Jesu oppgave i verden er å

sone menneskenes synd. I prekenen andre del sier mer om hva synd er og det ikke gir noen mening å tale om at Jesus skulle gjøre opp for synden hvis ikke "vi" har syndserkjennelse. Omtrent en tredjedel av prekenmanuset brukes til å utdype dette, som for så vidt er interessant, men som ikke gir noen nye momenter til hvilken Jesus "vi" skal "peke" på.

I første del av prekenmanuset sies også kort at Jesus er Guds Sønn og at det betyr at han er den profeten som var spådd skulle komme i følge Jes 53,7 og som Paulus viser til gjennom lovsangen han siterer i brevet til menigheten i Kolossæ, Kol. 1,15.20. Dette utdypes ikke mer senere i prekenen og tilhørerne får ikke med seg mer om dette som de kan ta med seg videre ut.

Helt mot slutten av prekenmanuset kommer det svært kort fram at budskapet skal fortelles og da knyttes det bare opp mot "Guds lam", ikke mot noen andre sider ved Jesus. Det er lite sannsynlig at tilhørerne får med seg hvordan budskapet skal formidles, hvilket er i samsvar med det som ble funnet om at sendelsesmotivet i dette manuset var svakt.

5.5 Preken E

5.5.1 Presentasjon

Prekenmanus E er skrevet av en kvinne i alderen 41-55, som har 11-20 års erfaring. Prekenen er holdt i en bynær menighet på 3. søndag i åpenbaringstiden og prekentekest var Joh. 1,15-18.

Manuset er delt i tre deler hvor den første er en kort oppsummering av en roman hvor poenget er at en mann får oppleve nåde. Den andre delen er kort og handler om at Jesus er Gud. Tredje og siste del handler om nåde og denne opptar omtrent halve manuset. Det er lett å gjenkjenne hovedtema i dette prekenmanuset, både på grunn av omfanget av siste del og på grunn av at ordet nåde brukes allerede i første setning og gjentas med jevne mellomrom. Hovedtema er nåde og helt i starten stilles spørsmålet "Har du opplevd nåde noen gang?" til tilhørerne.

Prekenmanuset stiller flere spørsmål til tilhørerne, der de tiltales direkte i "du"-form. Dette oppleves inkluderende, siden predikanten også omtaler seg selv som en del av et "vi" sammen med tilhørerne.

5.5.2 Sendelsesmotivet

Dette manuset bruker et sted uttrykket "gi videre" og det er "vi" som skal gi videre til "andre mennesker". Mannen i romanen brukes som forbilde, han ga andre mennesker nye muligheter, etter at han selv var blitt vist nåde. Slik skal "vi" gi videre. Uttrykket "gi videre" kunne godt være knyttet til sendelse og misjon. Det blir for vagt i forhold til misjonsperspektivet og kan ikke sies å inkludere det.

5.5.3 Budskap i ord og handling

I det avsnittet i prekenmanuset som taler om at det er noe som skal gis videre trekkes det fram at Gud ser oss med kjærlighet og at denne kjærligheten handler om å møte hverandre med nåde, slik Gud møter oss med nåde. Det er dette budskapet som skal gis videre.

Finnes det da annet i dette manuset som kan være med og gi tilhørerne et bilde av Jesus som de blir motivert til å formidle videre?

Prekenmanuset inneholder mange av de samme sidene ved Jesus som prekenteeksten har med. Jesus omtales som Gud, hans preeksisten blir nevnt, likeså at Jesus ser det som "er sannheten". Ingen av disse sidene ved Jesus blir forklart. Prekenteekstens vers 18 blir sitert, men ikke nærmere kommentert. I forhold til Jesu preeksistens siteres Joh. 1,1 uten nærmere kommentar. Tilhørerne får i den andre delen av prekenen, hvor disse tingene kommer fram, mange sider om Jesus å forholde seg til på kort tid og uten nærmere forklaring.

Nåde gis stor plass og er, som tidligere nevnt, en hovedsak og et hovedord. Det sies at nåde er et ord "som rommer Guds kjærlighet til oss, og hans vilje til å tilgi og gi oss en ny start". Budskapet om Jesus Kristus som verdens frelser kommer forekommer ikke dette manuset. Det sies ingenting konkret om Jesus død og oppstandelse for vår skyld som bakgrunn for nåden.

5.6 Preken F

5.6.1 Presentasjon

Dette prekenmanuset er skrevet av en mann i aldersgruppen 41-55, som har vært i prestetjeneste i 11-20 år. Prekenen er holdt i en bynær menighet på Kristis Åpenbaringsdag.

Dette manuset består av to deler, hvorav den første tar opp mer enn to tredjedeler og tar utgangspunkt i de to første versene i prekenteeksten, som handler om de som trodde på Jesus, men ikke turte å bekjenne det, Joh. 12,42-43. Dette gjøres ved bruk av 4 fortellinger, et par fra nyhetsbildet, en som predikanten har laget og en hvor predikanten forteller om noe han har opplevd. Den siste knappe tredjedelen av prekenen, som tydelig er viet de resterende versene i prekenteeksten, har med to sitater fra andre bibeltekster.

Denne prekenen er nærmest blottet for tiltale av tilhørerne. "Vi" brukes noen få ganger, likeså pronomenet "jeg". Allikevel oppleves det ikke som inkluderende, eller som noe som kan berøre den som er tilhører. Dette kan selvfølgelig ha vært opplevd annerledes i selve prekensituasjonen på grunn av tonefall, gester og andre virkemidler av predikanten. Det er vanskelig å finne et hovedbudskap, og hva predikanten vil med denne prekenen. Innholdet varierer fra å være nært tilhørerne i sted ved å trekke inn stedsnavnet, til å dreie seg om mennesker langt unna enten geografisk eller trosmessig.

5.6.2 Sendelsesmotivet

Det eneste jeg finner om sendelse i dette manuset er en setning om at Guds kjærlighet til menneskene er så stor at han var "villig til å gjøre seg lik oss for å nå hjertene våre". Dette følges opp av å sitere Joh. 3,16-17, om hvordan Gud sendte sin Sønn til verden. Dette sies for å understøtte at det er en Gud som er aktiv i sitt skaperverk. På bakgrunn av dette kan jeg ikke konkludere med annet enn at sendelsesmotivet er fraværende.

Siden dette manuset bruker mye plass og knytter mange fortellinger til prekenteekstens to første vers, Joh. 12,42-43, er det bemerkelsesverdig at det ikke inneholder noe om å vitne eller fortelle om sin tro, på en slik måte at det faktisk tydeliggjør at vi er sendt.

Prekenmanuset siterer til og med vers 43 "De vil heller ha ære fra mennesker enn ære fra

Gud." uten å vende dette mot tilhørerne og si noe om at de kan gjøre det motsatte, bekjenne og fortelle om sin tro.

5.6.3 Budskap i ord og handling

I manuset beskrives Jesus som en som kom som frelser, uten at det sies noe mer om hva det betyr.

Manuset har med et forholdsvis langt sitat fra Ef. 5,8-11 hvor det oppfordres til å leve som "lysets barn" og vise frukten av det gjennom "godhet, rettferd og sannhet". Selv om det her kunne være trukket linjer til en diakonal tjeneste, til å gjøre noe for andre, så gjøres ikke det. I stedet er versene satt inn i en sammenheng hvor det tales om at "vi" kan velge. Når vi har hørt Jesu ord kan vi velge hva vi vil gjøre, om vi vil følge lyset eller bli i mørket. Implisitt ligger det en ansporing til å ta et valg og følge Jesus. Slik jeg ser det blir denne så utydelig at det er vanskelig for tilhørerne å faktisk ta dette til seg, ikke minst på grunn av det lange innskutte sitatet. Helt til slutt siteres også Joh. 3,16-17. Det gjøres på en slik måte at det oppleves som et vedheng som ikke får noen ordentlig sammenheng med det som sies. Det er mulig at jeg går glipp av noe av sammenhengen her, siden jeg forholder meg til prekenmanus og ikke har hørt den faktiske prekenen som ble holdt.

Konklusjonen blir at predikanten ikke har maktet å bruke prekenteeksten eller de bibeltekstene som er trukket inn på en slik måte at de kan gi tilhørerne hjelp til å komme til tro, fornyes i sin tro eller motiveres til å gå ut med den troen de har og fortelle andre om den. I dette manuset ligger det flere misbrukte muligheter.

5.7 Preken G

5.7.1 Presentasjon

Dette prekenmanuset er skrevet av en kvinne i aldersgruppen 41-55, som har vært prest i 11-20 år. Prekenteekst er Joh. 12,42-47 og prekenen er holdt i en landlig menighet.

I dette manuset er det vanskelig å finne en gjennomgående struktur og hva som er hovedbudskapet.

Prekenenmanuset begynner ved å vise tilbake til starten av Johannesevangeliet og det han der sier om "Ordet". Det blir så pekt på "Ordets" og ikke minst ordenes, de sårende ordenes kraft. Omtrent en tredjedel av manuset brukes til dette.

Deretter siteres prekentekestens siste fire vers, Joh. 12.44-47 og dette blir nærmest en ny start. Det trekkes ut "tre ting" som Jesus sier om seg selv og dette opptar litt over en tredjedel av manuset.

Siste del av prekenmanuset trekker inn prekentekestens to første vers og rådsherrenes unnfallenhet, for til slutt igjen å sitere Joh. 12,44 som brukes til som springbrett for et forsøk på avslutning.

5.7.2 Sendelsesmotivet

I dette manuset brukes uttrykket "sendt" bare om Jesus og for å fortelle at han er sendt fra Gud. Det gjøres i forbindelse med det Jesus sier om seg selv, at han er sendt fra Gud og at han er sendt til "vår jord". Det er alt som sies om det å være sendt.

På slutten av prekenmanuset sies det at "vi utfordres til å bære (ut lyset) for Herren". Hvorvidt dette "bære ut" er ment å være en reell sendelse er vanskelig å si. Til tross for at det poengteres at man utfordres så fungerer det ikke som en reell tilskyndelse til å gå ut og være vitne. Like før dette er det også blitt sagt litt om rådsherrernes unnfallenhet uten at manuset klarer å bruke dette til å oppfordre tilhørerne til å opptre annerledes.

Prekenmanuset har noen innsteg som kunne gitt mulighet til å gå mer inn på at vi i dag er sendt, allikevel blir ikke det gjort på en tydelig måte.

5.7.3 Budskap i ord og handling

Innholdet i budskapet er at Jesus har kommet for å frelse verden og er "verden lys". Her nevnes dåpen og fra Joh. 8,12 siteres "Jeg er verdens lys". "Lyset" blir referert til som lyset som i dåpen ble tent for "å minne oss om vår tilhørighet til lyset" og nærmere definert som

han som "har skapt oss", "elsker oss", "gitt oss livet", "vil ha fellesskap med oss" og "gir oss himmelen og evighetens herlighet". Det blir mange ord som ramses raskt opp. Dette sies det ikke mer om og det blir hengende i luften uten å ha noen ordentlig mening inn i sammenhengen. Tilhørerne får ikke noe konkret innhold i hva de skal bringe ut. Dette er i tråd med at det ikke er noen klar sendelse av menigheten ut i verden.

På slutten sies om oss at vi skal bære ut "det lys som skal gi mennesker livsmot, håp og tro", uten at dette forklares nærmere. Hva som da ligger i uttrykket "livsmot, håp og tro" blir ikke klart for tilhørerne. Det kan muligens ligge en ansats her til å formidle. Det tilhørerne "utfordres til å bære" kan bety å bruke både ord og handlinger i møte med mennesker for å hjelpe dem i deres liv til å få "livsmot, håp og tro". Det kommer ikke fram at den som skal gi andre mennesker "tro" må forkynne evangeliet om Jesus.

5.8 Preken H

5.8.1 Presentasjon

Dette prekenmanuset er skrevet av en mann i aldersgruppen 55+, som har vært i jobb som prest i 21-30 år. Prekenen er hold i en landlig menighet på 2. søndag i åpenbaringstiden over prekenteeksten Joh. 1,29-34.

Prekenenmanusets hovedtema er synd og nåde og det kan deles opp i tre deler pluss en oppsummering til slutt. I første del handler det om "vår" synd og begynner med et aktuelt sitat som brukes som innsteg til å tale om vår synd. Her tas opp at det er å se vår egen synd som er det store problemet og det konkluderes med at alle har synd og trenger nåde. Hvilket fører over til manusets andre hoveddel som handler om Jesu dåp og hvordan den er nødvendig for oss. I tredje del vises det til hvordan Jesus som Guds lam er den som kan bære våre synder bort og her trekkes leseteksten fra Jesaja inn og tar en stor del av plassen. De tre delene er omtrent like lange.

Til slutt kommer en oppsummering som knytter til hva Jesu dåp forteller oss.

5.8.2 Sendelsesmotivet

I dette prekenmanuset har jeg ikke klart å finne noe som helst om sendelse. Hele tankegangen om at noen er sendt med et budskap er fraværende. Det finnes ingen utfordringer til tilhørerne i forhold til å skulle dele det de har fått med andre. Et par steder trekkes det inn at det har vært dåp i gudstjenesten uten at det sies noe om at noen har som oppgave å formidle evangeliet til dåpsbarna senere i livet.

5.8.3 Budskap i ord og handling

På bakgrunn av det som er sagt om sendelsesmotivet her så blir det som sies om Jesus og hvem han er, stående helt uten at det kommer fram at dette er noe som tilhørerne ikke skal holde for seg selv. Det kan virke som at det er noe som kun hører hjemme i kirkerommet denne søndagen. Jeg velger allikevel å ta med noe av budskapet tilhørerne er sendt ut med. Misjonsbefalingen er lest, siden det har vært dåp, så det er blitt sagt at det er et budskap som skal ut. Dessuten er tilhørerne denne dagen også en målgruppe for misjon i en misjonær kirke. Kan predikanten ha tenkt på det?

Det sies at Jesus som Guds Sønn ikke har behov for samme dåp som oss, men at hans dåp allikevel var viktig og nødvendig. Jesu dåp blir sett på som "et bilde i miniatyr" av hans liv. På en diffus måte blir dette linket opp til oss og at Jesus døde for vår skyld, men dette sies ikke eksplisitt.

Døperens ord om at Jesus er "Guds lam som bærer bort verdens synd" trekkes fram. Profeten Jesaja blir parafasert for å beskrive hvem Jesus er. Jesus er "en Herrens tjener", "en mann uten herlig skikkelse", "foraktet av mennesker", "var rammet av Gud selv", "såret for våre lovbrudd" og "knust for våre synder". Gud lot vår skyld ramme ham. I denne siste delen brukes mange ord som nok er tenkt å skulle gi tilhørerne en ansporing til å komme til tro på Jesus eller vende om til han igjen eller liknende. Allikevel når ikke dette fram. Det sies aldri noe om at tilhørerne må ta imot.

Prekenmanuset taler om at predikanten trenger nåde og at for han og "slike som" han er "dagens Bibel-tekster en gave og en befrielse". Problemet er bare at det blir aldri synliggjort

hva dette faktisk betyr, på hvilken måte bibeltekstene er en "gave og en befrielse".

Tilhørerne får ikke hjelp til å se det som predikanten tydeligvis har sett.

På bakgrunn av dette vil jeg si at dette manuset heller ikke inneholder noe om det å være en misjonar kirke, hvor prekenen i seg kunne vært brukt for å få tilhørerne til å komme til tro og ta et valg.

5.9 Preken I

5.9.1 Presentasjon

Dette prekenmanuset er skrevet av en mann i aldersgruppen 55+, som har vært i jobb som prest i over 30 år. Prekenen er holdt i en bynær menighet på 3. søndag i åpenbaringstiden over prekenteeksten Joh. 1,15-18.

Hovedtema i dette prekenmanuset er "hvem er Gud". Den kan deles inn i to hoveddeler, første del går over mer enn to tredjedeler av manuset og bruker fortellingen om Moses for å beskrive at Gud er, han er og vil alltid være. Mot slutten av prekenmanuset vendes fokus mot prekenteeksten fra Joh. 1,15-18, fortsatt med samme tematiske fokus som tidligere i prekenen, på Gud og hvem han er. Nå dreier det seg om at Gud har en sønn – Jesus den "enbårne" og at han er den eneste som har sett Gud.

Tilhørerne blir gjennomgående lite inkludert i dette prekenmanuset.

5.9.2 Sendelsesmotivet

I dette manuset tales det om at Moses sendes av Gud til Farao i Egypt. Lengre ut i manuset sies også at Gud har sendt Jesus, uten å egentlig gi denne sendingen noen retning. Det fortelles om hva Jesus gjorde og hvor fantastisk det var, uten å koble dette sammen igjen med sendelsen, uten å si at dette var Jesu oppgave. I dette finnes ingenting om kan knyttes opp mot sendelsesmotivet i misjon slik det er beskrevet i kapittel 3.1.

5.9.3 Budskap i ord og handling

Moses er Guds utsending og han har et oppdrag fra Gud, å få isrealittene frigitt fra slaveriet i Egypt. Dette overføres ikke til tilhørerne, slik at Moses kunne være et forbilde for dem til etterfølgelse. Fortellingen om isrealittenes frigjøring fra slaveriet i Egypt kunne vært brukt som en parallellfortelling til hvordan Jesus gjennom sin død og oppstandelse har frigjort oss.

Jeg finner ingen antydninger om at tilhørerne har noen oppgave videre, hverken til å gjøre eller fortelle noe videre.

I den andre delen pekes det kort og svært konsentrert på hvem Jesus er, og hva han gjorde. Det vises til at Jesus døde, ja "han lot mennesker drepe seg", og at han sto opp av graven. Denne siste delen er så kort og knapp at det ikke er plass til noen videre utlegging av hva dette betyr for oss. Oppramsingen inneholder noe om Jesu gjerning her på jorden, så som henvisning til at han gjorde under og talte som ingen annen. Manuset gir ikke tilhørerne noen hjelp til å kunne bruke dette med tanke på å gi videre av budskapet.

6 Drøfting

I kapitell 3 om misjon fant jeg fire hovedtrekk ved misjon

- Missio Dei (sendt av Gud)
- sendt med et budskap
- budskapet formidles gjennom ord (forkynnelse) og handling (diakoni)
- alle kristne er kalt til å sende budskapet videre til alle

Dette har jeg nå sett etter i de ni prekenmanusene og funnet at mye av dette mangler i de fleste av manusene. I dette kapitlet vil jeg drøfte hva som kan være årsakene til det. Her vil jeg trekke inn forholdet til bibeltekstene, hva vi kan forvente på bakgrunn av faglitteratur, forholdet til Dnk's misjonsengasjement og prestenes personlige forhold til misjon.

Jeg har i forbindelse med prekenanalysen sagt at det er interessant å finne ut hva alle prekenene sier om Jesus, selv om de ikke har med sendelsesmotivet. Begrunnelsen for det har vært at det er mulig at forkynnelsen i seg selv er misjonerende, på den måten at mennesker kan få en trang til å fortelle videre om det de har hørt denne dagen. Dersom det de da har hørt har vært et budskap som er sammenfallende med det budskap som forventes å formidles i forbindelse med misjon så vil det være positivt. Derfor vil jeg her også drøfte hva de har sagt om Jesus. Dette vil særlig bli sammenlignet med og drøftet i forhold til funn gjort i undersøkelsen Nils Terje Andersen har gjort.¹³⁹

Jeg har valgt å dele dette inn i noen underkapitler og vil først drøfte mulige årsaker til at misjonsperspektivet ikke er med i så mange som sju av prekenmanusene. Deretter vil jeg drøfte hvordan prekenmanusene evner å fortelle om Jesus Kristus, dette vil jeg også drøfte opp mot misjonsperspektivet og hva som er innholdet i det budskap som vi er kalt til å gå ut med. I kapittel 3.2 så vi at det budskapet som Dnk offisielt omtaler som misjonsbudskapet er evangeliet om frelse, Jesu lidelse og død på korset for vår skyld. I dette innholdet, ligger også grunnlaget for sendelsen av kirken.

---

¹³⁹ Andersen, Nils Terje. "Så kommer da troen av budskapet som høres."

6.1 Mangel på misjon

I analysen av prekenmanusene er det synliggjort at misjonsperspektivet hos flertallet er helt fraværende og i bare ett prekenmanus er det virkelig tydelig. Ingen av prekenmanusene kan sies å utfordre menigheten klart og direkte til et aktivt misjonsengasjement for mennesker, i vår nærhet og lengre ut. Spørsmålet blir da: Hvorfor er det slik? Jeg vil drøfte tre teorier som svar på dette spørsmålet, først om det kan ha å gjøre med bruken av bibeltekstene, deretter om det kan ha å gjøre med kunnskap om misjon og til slutt om det har å gjøre med predikanten og hans/hennes engasjement.

6.1.1 Bruken av bibeltekstene

En teori er at bruken av bibelteksten i prekenmanusene gjør at misjonsperspektivet ikke kommer tydelig fram. Alle de tre søndagene jeg har valgt å bruke prekenmanus fra har bibeltekster som gjør det mulig å preke om misjon på ulike måter.

Alle prekenmanusene bruker prekenteeksten og flere av dem også en eller begge lesetekstene for dagen. Kan det være slik at de bruker bibeltekstene på en måte som gjør at det ikke er mulig for dem å få fram misjonsperspektivet?

I de to prekenmanusene fra Kristi åpenbaringsdag brukes ikke lesetekstene. Det gjør at de går glipp av en sammenheng mellom de tre tekstene denne dagen når det gjelder sendelse, Missio Dei. Jeg mener at dersom vi holder sammen de tre tekstene får vi med at Gud sender mennesker ut for å forkynne frelsen til folkene. Prekenteeksten fra Joh. 12,42-47 er tydelig på at Gud er den som sender, vers 45. Leseteksten fra Jesaja viser til at frelsen skal ut til folkene, Jes 51,4-5 og epistelteksten viser til at Gud har gitt en tjeneste, 2. Kor 4,1.

Dette kom også fram i tekstgjennomgåelsen i Luthersk kirketidende, mens gjennomgåelsen i Nytt norsk kirkeblad ikke er like tydelig, men har med at dagen har et misjonalt preg.¹⁴⁰ Når man velger å ikke ta med de to lesetekstene kan resultatet fort bli at man ikke fanger opp hele bildet, men bare ser at Gud har sendt Jesus. På denne måten blir sendelsesmotivet svekket og hele tanken om Missio Dei som noe som går fra Gud og ut i verden, blir borte,

---

¹⁴⁰ Se kapittel 4.1.2

siden det stopper opp ved Jesus, etter han er det ingen sendelse. Dette styrker min teori om at måten predikantene bruker bibeltekstene på er med og gjør at misjonsperspektivet ikke kommer fram.

Skjevesland understreker, som vi så i kap. 2.4, viktigheten av at bibeltekstene får prege prekenens innhold.¹⁴¹ Nordhaug er inne på det samme og sier at prekentekest og prekenens innhold bør dra i samme retning.¹⁴² Til tross for at prekentekest blir brukt aktivt gjennom sitater eller referanser, har vi sett at flere av prekenenmanusene ikke drar i samme retning som prekentekestene. Et eksempel er bruken av Døperen Johannes som forbilde for oss i dag i forbindelse med tekstene på 2. og 3. søndag i åpenbaringstiden. På bakgrunn av prekentekestene og andre bibeltekster som handler om Døperen er det mulig å bruke han som forbilde og forkynne om hvordan vi i dag kan vitne om Jesus. På bakgrunn av analysen ser vi at de to manusene som bruker Døperen Johannes som forbilde får fram sendelsesperspektivet på en tydelig måte og overfører det til oss, at vi er sendt.¹⁴³ Fem av de syv prekenmanusene fra disse to dagene gjør ikke dette, mens to gjør det.

Det var ett prekenmanus som var tydelig på misjonsperspektivet hele veien og i det kan det spores en bedre bruk av prekentekest og andre bibeltekster for å støtte opp om tematikken. Døperen Johannes brukes i prekenmanus A aktivt som et forbilde for menigheten og det hentes inn momenter om han fra andre bibeltekster. Slik får predikanten stoff til å møte menighetens mulige unnskyldninger og åpne opp for at alle kan vitne. Jeg mener at dette prekenmanuset tar både prekentekest og tilhørere på alvor,

I en del bibeltekster kan vi finne ord og uttrykk som gir oss en retning, men for å finne disse må vi mange ganger se etter hva som står på grunnspråket. I prekentekest for 3. søndag i åpenbaringstiden har vi et slikt uttrykk. I gjennomgangen av prekentekestene så vi at vers 18, som avslutter prologen og prekentekest, slutter med verbet *eksegeomai* som er karakteristisk for hellenistisk religion.¹⁴⁴ Språkbruken i prekentekest viser til at evangeliet skal ut til folkeslagene. Dette påpekes i et av de verkene vi har til de nye tekstrekkene fra 2011, i boken *Det levende vannet*, av Olav Skjevesland. I tekstgjennomgangen i Luthersk

---

¹⁴¹ Skjevesland, *Skapende ordet*, 32

¹⁴² Nordhaug, ... *så mitt hus*, 195

¹⁴³ Se vedlegg 1 og kapittel 5 til prekenmanus A og D

¹⁴⁴ Skjevesland, *Levende vannet*, 73

kirketidende til dagen sies det i tråd med dette "[v]erken Johannes døperen eller apostelen Johannes forsto evangeliet som ekskluderende, men at Guds evige hensikt omhandlet alle mennesker".¹⁴⁵ Alle de fire prekenmanusene siterer hele eller deler av Joh. 1,18, men ingen av dem har med et eneste ord om sendelsemotivet. Igjen ser vi betydningen av å sette seg grundig inn i bibeltekstene.

Så vidt jeg vet er Skjeveslands gjennomgang av prekenetekstene for de nye teksttrekkene den eneste som er kommet, som kort går igjennom prekenetekstene og gir innspill til eksegetisk arbeid. Det er derfor merkelig at det i disse prekenmanusene ikke kan skimtes at denne er brukt. En forklaring på dette kan være den høye alderen til flertallet av prestene i undersøkelsen, hvor de fleste er over 55 og har lang fartstid. Erfaring kan være både positiv og negativ. Det er positivt med mye erfaring og kunnskap i møte med både bibeltekster og mennesker. Samtidig kan dette innebære at man tenker at "disse tekstene kjenner jeg" eller "dette har jeg prekt om før", så leser man bare prekeneteksten på norsk og forholder seg til den.

Nordhaug påpeker at også prekenens kontekst fører med seg utfordringer som er avgjørende for valg predikanten må ta i forhold til hvordan hun skal bruke prekeneteksten, når hun skal preke.¹⁴⁶ Det er noe jeg ikke har mulighet til å drøfte bredt siden jeg ikke har stilt predikantene noen spørsmål i forhold til konteksten den aktuelle prekenen er holdt i. Når det er sagt er det tydelig i prekenmanus A, F og H at det har vært dåp i gudstjenesten og i preken B at det har vært presentasjon av konfirmanter. Manus A har, som tidligere påpekt utfordret også foreldre og faddere til å vitne, mens manus F og H ikke bruker denne muligheten. Deres omtaler handler om hva dåpsbarna får i dåpen som gave. Når foreldre og faddere i manus A blir utfordret til å vitne for barna så skjer det innenfor rammen av det som sies i fadderformaningen i forbindelse med dåpshandlingen. På bakgrunn av det mener jeg at vi her ikke har med kontekst å gjøre som egentlig årsak til at sendelsesmotivet er borte i manus F og H, men må lete etter andre årsaker.

---

¹⁴⁵ Soltveit. "3. søndag i åpenbaringstiden", 500

¹⁴⁶ Nordhaug, ... *så mitt hus*, 195-203

6.1.2 Kunnskap

Siden det bare er ett av ni prekenmanus som bruker ordet misjon og ingen av de ni sier noe om Åpenbaringstiden som kirkens misjonstid kan man stille spørsmål om kunnskapen om dette mangler og at det har betydning for hvordan de preker disse søndagen. En nærliggende problemstilling er om det finnes en interesse for misjon hos predikantene.

Prekenanalysene kan tyde på at fem av syv predikanter ikke er kjent med at Dnk har en offisiell misjonstid og at den er i Åpenbaringstiden. Allikevel er dette en slutning som ikke kan trekkes helt bastant. Det viser også tilleggskunnskap jeg har fått, som ikke fantes i et prekenmanus, men i det presten sa i innledningen av gudstjenesten. I innledningen til gudstjenesten fortalte presten kort om Åpenbaringstiden og knyttet misjon opp mot denne tiden av kirkeåret. Her er det imidlertid et viktig korrektiv til en rask slutning om predikantenes kunnskap om Åpenbaringstiden som kirkens misjonstid.

Gjennom Luthersk Kirketidende har det i flere år i Åpenbaringstiden blitt hamret inn at dette er en tid i Dnk med særlig fokus på misjon. Representanter for de ulike misjonsorganisasjonene har hatt tekstgjennomgåelsene, slik jeg har beskrevet tidligere. Flere av de viser tilbake til SMM og/eller saksdokumenter fra ulike kirkemøter.¹⁴⁷ På bakgrunn av dette mener jeg at kildene til informasjon finnes tilgjengelige og det har vært informert om dem. Det betyr at vi kan anta at de fleste prester i hvert fall kjenner til at Åpenbaringstiden har noe med misjon å gjøre, selv om de ikke har det hel klart framme i forbindelse med arbeid med prekener.

Kan det da ha å gjøre med manglende kunnskap om misjon at misjonsperspektivet ikke kommer fram i prekenmanusene. Skjevesland viste i sin artikkel "Misjon – organisk element eller tilfedig påheng i forkynnelsen?" til at en årsak er at predikantene ikke vet nok om misjon i dag.¹⁴⁸ Det kan se ut som det ikke har skjedd så mye med dette på 30 år. Når det er sagt vet jeg noe om hva som har skjedd i Borg bispedømme gjennom de siste 25 årene som jeg har vært i tjeneste her. Når jeg ser tilbake så har det vært gitt informasjon om misjon ved misjonskonsulenter ved bispekontoret, men denne informasjonen har til stor grad dreid seg

---

¹⁴⁷ Jfr. note 84

¹⁴⁸ Skjevesland "Misjon", 173

om muligheten for menighetene til å inngå misjonsavtaler med misjonsorganisasjonene. For å få kunnskap om misjonstenkning i dag er, som tidligere vist, dokumentene til kirkemøtenes saker om misjon i 2000, 2005 og 2012 særlig viktige.¹⁴⁹ Slike dokumenter leses sjelden av prester, med mindre de har en ivrig prost som trekker fram aktuelle saker fra kirkemøtene. Hvilke saker som da blir trukket fram er selvfølgelig avhengig av prestens interesser. SMM har vært en viktig pådriver for å få ut informasjon og dokumentet "Misjon i forandring", som kom som et resultat av vedtaket KM 7/12 gir en god innføring i emnet. På bakgrunn av det materialet jeg har, kan jeg ikke si noe konkret om de aktuelle prestene mangler kunnskap om misjon i dag, samtidig er det ikke umulig at det er en medvirkende årsak til at så mange av dem ikke har med misjonsperspektivet. I forhold til de jeg fikk prekenmanus av er det tydelig at en, kanskje to, av prestene har god innsikt i hva misjon er i dag.

Slik jeg ser det må vi søke årsak et annet sted, og jeg vil her vende blikket mot hva prestene har lært om det å preke og hva en preken skal inneholde, for å drøfte om dette kan ha betydning for at misjonsperspektivet blir borte.

Skjevesland viser også til at en annen årsak til manglende misjonsperspektiv i preken kan være noe som skjer på veien fra bibeltekst til preken, det han kaller en "teologisk nærsynthet". Dette har jeg drøftet i kapittel 6.1.1 og kommet fram til at dette finnes. Samtidig er jeg nysgjerrig på årsakene til at dette skjer. Jeg mener at her kan det ligge en årsak bak som handler om hvilken kunnskap prester har fått med seg i prekenlære. Jeg vil derfor drøfte hvordan homiletisk faglitteratur kan påvirke valg av prekente tema.

Nordhaug og Skjevesland har med misjon i sine homiletiske bøker, men ikke veldig klart. De viser til hva prekenen skal gjøre og i det ligger, som vi så i kapittel 2.4, et misjonsperspektiv. Denne "teologiske nærsyntheten" som Skjevesland tenker finnes i møte med bibeltekster er det grunn til å anta gjør seg gjeldende også i lesning av annen litteratur. En som ikke er opptatt av misjon spesielt, vil ikke umiddelbart se at det er et misjonsaspekt i den homiletiske litteraturen.

Dette kan også være en grunn til unntakene hos prestene til å forkynne misjon. Vi har ikke lært tydelig nok at misjon skal være et tema i prekenene, men det er bare halve

---

¹⁴⁹ KM 12/00, KM 5/05 og KM 7/12

sannheten. Som vi så i kapittel 2.4 bærer vi som lutherske prester med oss en tradisjon hvor prekenens innholdsmessige oppgave skulle være "å male Kristus for øynene" på folk, og hvis det faktisk ble gjort så er det i aller høyeste grad misjon i praksis. Dersom et menneske på grunn av å ha hørt en slik preken, kommer til tro, vil vedkommende mest sannsynlig fortelle dette videre til andre mennesker og det er misjon i praksis. De færreste av disse prekenmanusene gjør dette på en så tydelig måte at tilhørerne blir grepet av det.

6.1.3 Unnfallenhet

Det eneste prekenmanuset som har et tydelig misjonsperspektiv, preken A, er skrevet av en prest som har vært ute og jobbet i en misjonsorganisasjon.¹⁵⁰ Dette er altså en mann som har førstehåndskunnskap om misjon og som vi kan regne med fortsatt brenner for misjonens sak, både ute og hjemme, hvilket synliggjøres i prekenmanuset. Samme mann har også skrevet manus B og som vi har sett, hadde også med misjonsperspektivet helt på slutten, med en utfordring til hele menigheten, inkludert konfirmantene som ble presentert denne dagen. Her er en som både brenner for misjon og tør å utfordre menigheten til å dele sin tro. Det er to ting som jeg mener mangler hos flere av de andre predikantene. De viser ikke noe engasjement for saken, for misjon og de utfordrer ikke tilhørerne hverken til selv å ta et standpunkt og komme til tro eller til å vitne om den tro de selv har og nå har hørt mer om.

La oss se på de to prekenmanusene fra Kristi åpenbaringsdag som begge er innom tematikken med rådsherrene som ikke turte å bekjenne sin tro og peker på Jesu reaksjon overfor dem. I manus G er det en ansats til å overføre dette på tilhørerne, men den fullføres ikke. Først sies det at Jesus "går rett i strupen på vår unnfallenhet". Neste setning avværner dette med å vise til Jesu kjennskap til hvordan vi sliter med å være frimodige. Så tar prekenmanuset en helt annen vending og taler om Jesus som roper ut og forteller hvem han er. I manus F starter hele prekenen med en omskriving av versene om rådsherrene til å handle om folk bosatt lokalt i dag. Videre kommer en forklaring på hvorfor dette er vanskelig, og så blir det konstatert at dette høres ut som en hard dom fra Gud. Ved hjelp av eksempler fra nyhetsbildet tegnes det et bilde av farene ved å bekjenne sin tro og vitne. Det legges i prekenmanuset opp til en mulighet for å snu dette og fortelle menigheten at slik kan

---

¹⁵⁰ Sies av presten selv i prekenmanuset

vi tross alt ikke leve, det er det Jesus faktisk forteller oss denne dagen. Så langt kommer aldri predikanten, manuset tar en annen vending og temaet avsluttes uten å utfordre menigheten til å vitne om sin tro. To prester, som gjør gode ansatser, men mislykkes i forhold til det å utfordre menigheten.

Dette er symptomatisk for flere av predikantene. De tør ikke utfordre, og prekenmanusene blir tamme og oppleves til dels upersonlige og uten relevans for tilhørerne.

Bruken av pronomen i mange av manusene styrker at det er en forlegenhet blant presteskaper til å utfordre. Det er ikke mange ganger det brukes andre person entall i det hele tatt og bare en gang i et prekenmanus brukes "dere" utfordrende overfor menigheten. Det er da foreldre og faddere til dåpsbarna som utfordres til, sammen med menigheten, å fortelle barna om Jesus og be for dem. Skjevesland gir noen retningslinjer for bruken av pronomen i prekenen og sier at nettopp det å bruke 2. person, "du" og "dere" som tiltale oppleves som det vanskeligste for predikanter.¹⁵¹ Han har også noen betraktninger om at dette kan ha å gjøre med vår tids "egalitære samfunn" hvor kirke, prest og preken har mistet mye av sin autoritet i forhold til befolkningen generelt, men også i forhold til de som sitter i kirkebenkene. Han mener at mange føler "en forlegenhet ved å bruke den direkte tiltale i forkynnelsen".¹⁵² Nordhaug, på sin side, viser til at Luther var opptatt av at evangeliet måtte forkynnes på en slik måte at virkelig det gjelder dem.¹⁵³ For at det skal skje må de tiltales slik at de faktisk opplever seg inkludert. Nordhaug sier at resultatet av en preken som ikke er direkte i sin tiltale fort kan være at tilhørerne ikke hører utfordringen.¹⁵⁴ Dette svarer til det jeg har opplevd når jeg har lest igjennom og jobbet med disse preke-manusene. Selv der det brukes "vi" i forbindelse med ordet "utfordres" blir det ikke tydelig nok for enhver tilhører, og det er langt fra sikkert at tilhøreren hører og tar til seg utfordringen. Det er helt klart en fare for at bruk av "du" og "dere" kan oppfattes invaderende av noen, slik som også Jakobsen og Øierud understreker.¹⁵⁵ En mulig løsning på dilemmaet som da oppstår mellom

---

¹⁵¹ Skjevesland, *Skapende ordet*, 192

¹⁵² Skjevesland, *Skapende ordet*, 192

¹⁵³ Nordhaug, ... *så mitt hus*, 36

¹⁵⁴ Nordhaug, ... *så mitt hus*, 36

¹⁵⁵ Jakobsen og Øierud, *Prekenbeskrivelse*, 60-61

bruken av "vi" og "dere" kan være å bruke "du og jeg" for å være direkte, men samtidig inkludere seg selv i det som blir sagt.

I tillegg til denne mulige forlegenheten som fører til mangel på utfordringer i prekenmanusene er det et spørsmål om hvor opptatt predikanten er av misjon som tema. Det handler om hvor viktig predikanten mener det er for tilhørerne å ta imot Jesus som sin frelser. Har de behov for å høre et misjonalt budskap? Jeg mener at Luther har et godt poeng når han uttrykker at alle døde har det samme behovet for å høre dette igjen og igjen. Vi trenger det for vår daglige omvendelse og for å holde fast i troen på Jesus Kristus som vår frelser.

Vi har i misjonsbefalingen, Matt. 28,16-20, en klar oppfordring til å gjøre "til disipler", ved å døpe og lære. Prekenmanus A har med en oppfordring til menigheten om å peke på Jesus, vise til han og gjøre han kjent for mennesker, for så å få dem med til kirken "der Jesus blir forkynt". Dette handler om å gjøre mennesker til disipler, ved å gi dem opplæring i menighetens fellesskap. Dette motivet er en viktig side ved misjonsperspektivet også i Dnk.

Allerede i kapittel 1 nevnte jeg muligheten for at prester mente at omvendelse var helt unødvendig, for alle kommer til himmelen – det finnes ikke noen evig fortapelse. Det er klart at den som møter disse tekstene med et slikt syn vil ikke se behovet for å forkynne Jesus som frelser for mennesker i dag, eller for å forkynne på en slik måte at tilhørerne forteller andre om sin tro.

Jeg har ikke kunnskap nok om hver enkelt predikant til å si at de mangler interesse for misjon eller aldri tør å utfordre menigheten. Det har jeg for lite grunnlag for å si. Derimot kan jeg si at det kan være en av årsakene til at misjonsperspektivet mangler i prekenmanusene.

6.1.4 Oppsummering

Det kan virke som alle de tre aspektene jeg pekte ut i starten er medvirkende årsaker til at seks av prekenmanusene helt mangler misjonsperspektivet, dog i litt ulik blanding for hver enkelt.

Jeg har argumentert for at bruk av prekenteeksten påvirker om misjonsperspektivet kommer fram, og pekt på at det kan være manglende kunnskap om misjon generelt, om hvordan preke misjon og om Dnk's syn på Åpenbaringstiden som en spesiell misjonstid. Jeg har også argumentert for at predikantens personlige interesse for misjon eller mangel på dette, er medvirkende til at misjonsperspektivet mangler og at også manglende evne til å utfordre menigheten kan påvirke i retning av å unnlate å forkynne misjon.

Skjevesland gir i artikkelen "Misjon – organisk element eller tilfeldig påheng i forkynnelsen?" råd om å se etter "den misjons-dimensjon som ofte ligger innbakt i tekstene", for på den måten å kunne forkynne dette for menigheten.¹⁵⁶

6.2 "Gjøre dem kjent med Jesus"¹⁵⁷

Skjevesland kommer med følgende eksempel hvor misjon er nevnt: "Når en predikant f.eks. forkynner over en tekst med et sterkt misjonsmotiv, eller med et tydelig diakonalt driv, må det forkynnes så konkret at det engasjement som vekkes, har en mulighet for å få utløp."¹⁵⁸. I dette ligger en klar oppfordring til predikanter om å være tydelige og forkynne slik at det kan vekkes et engasjement når det er en mulighet for å preke om temaet misjon.

Det er en forutsetning for at menigheten skal kunne drive misjon at de har et budskap å gå med og at de brenner for dette. Det forutsetter at predikanten preker slik at tilhørerne får med seg et budskap som de ikke kan holde det for seg selv. Derfor har jeg sett på innholdet i budskapet i alle prekenene og spør nå: Hvilken Jesus forkynner de for menigheten som er til stede i kirkebenkene denne søndagen?

Selv om misjonsperspektivet som sådant er fraværende i de fleste av prekenmanusene forventet jeg å finne at predikantene var opptatt av å gjøre tilhørerne kjent med Jesus. For på den måten å utruste tilhørerne til å kunne fortelle videre om Jesus Kristus som sin frelser. Derfor vil jeg forholde meg til alle manusene også her.

---

¹⁵⁶ Skjevesland "Misjon", 179

¹⁵⁷ Sitat fra prekenmanus A

¹⁵⁸ Skjevesland, *Skapende ordet*, 196

I prekenmanus A finner jeg at det er en viktig oppgave for foreldre, faddere og menighet å gjøre dåpsbarna kjent med Jesus. De utfordres til å lære barna "å be til Jesus" og de skal "fortelle dem om Jesus". I utgangspunktet er dette enkle og forståelige oppgaver, samtidig er det en forutsetning at de selv har en Jesus å fortelle om. Hvilken Jesus har de fått med seg når man ser på prekenmanuset denne dagen?

Prekenmanus A beskriver Jesus som tok på seg vår skyld og døde på korset, han var "Guds lam", syndebukken. Jeg viste i analysen til at manuset mangler noe om at Jesus er "Guds Sønn" og at han døper med Den hellige ånd. Ser vi på de funnene Nils Terje Andersen har gjort i sin undersøkelse av Jesus i radioandakter har han gjort lignende funn. Han sier at det er sjelden at Gud kommer til oss som "Guds Sønn", Jesu menneskelighet er tydeligere framme i andaktene enn hans guddommelighet.¹⁵⁹ I mitt materiale finner jeg at bare to av prekenmanusene nevner "Guds Sønn", prekenmanus D og H. Av disse er det bare i prekenmanus D at "Guds Sønn" blir nærmere forklart. Ved å trekke inn epistelteksten for dagen og vise til Kol. 1,15 blir det gjort klart for tilhørerne at Jesus er Gud. Prekenmanus B sier tydelig at Jesus er "Gud", "den enbårne", "født av Gud" og "i Fars favn". Siden Jesus blir beskrevet med alle disse uttrykkene som til dels er sammenfallende, blir Jesu guddommelighet synliggjort.

Man kunne forventet i mitt utvalg å finne mer om Jesus som den "enbårne" og den "preeksistente", men ingen av manusene tar dette fram og forklarer det for tilhørerne. Der disse begrepene i det hele tatt nevnes skjer det raskt og i forbifarten. Det gir ikke tilhørerne innblikk i Jesu guddommelighet. På samme måte trekkes heller ikke Jesu nære relasjon med Gud fram slik vi finner det i prekenteeksten for Kristi åpenbaringsdag, der Jesus sier at "den som ser meg, ser ham som har sendt meg". Jeg mener at de på denne måten ikke bare skjuler Jesu guddommelighet, men også er på kanten av hva en preken faktisk skal være og ikke minst hvilket evangelium som skal formidles. I kapittel 2.4 viste jeg til at både Nordhaug og Skjevesland er tydelige på at en preken har som oppgave å gi mennesker evangeliet og peke på Jesus Kristus, altså både den menneskelige og guddommelige siden ved Jesus. Gud har, som jeg viste i kapittel 3.1, et mål med sin sendelse, at mennesker skal komme til tro på Jesus Kristus som sin frelser. Uten Jesu guddommelighet er det ingen reell frelse i Jesu

---

¹⁵⁹ Andersen, "Så kommer da troen av budskapet som høres", 35

stedfortredende død. Dette kom også fram i forbindelse med gjennomgangen av innholdet i det budskap som menigheten er sendt ut med, kapittel 3.2.

Tre av prekenmanusene har med Jesus som frelser, og to av de var fra Kristi åpenbaringsdag, hvor det i prekenteeksten sies at Jesus er kommet "for å frelse verden". Det merkelige her er at ingen av disse to prekenmanusene går nærmere inn på hva dette betyr for mennesker i dag. De utdyper overhode ikke hva den innebærer at Jesus er kommet for å frelse verden. I prekenmanus D blir det derimot sagt at Gud har "sendt oss en frelser" i forbindelse med at synd og skyld tas opp. Denne frelseren som Gud sender er Guds løsning på vårt behov for å gjøre opp vår synd overfor Gud. I dette manuset kobles Jesu dåp og død sammen. Andersen fant at frelseren var den mest fremtredende siden av Jesus i radioandaktene i 2017.¹⁶⁰ Frelseren er hos ham "den Jesus som gjør sitt verk gjennom lidelse, død, oppstandelse og gjenkomst".¹⁶¹ Samtidig fant han at dette var mest framtrædende i perioden rundt påske og i desember. Frelse som tema ble koblet opp mot Jesu fødsel og død. Ingen av de to prekenmanusene fra Kristi åpenbaringsdag utdyper hva frelse er gjennom å peke på Jesu lidelse og død. Dette ville også vært naturlig ut fra hva som kommer fram i dokumentene om misjon og budskapet i misjon, jfr. kapittel 3.

Det hevdes innimellom at synd er noe som det ikke snakkes om lenger.¹⁶² I likhet med Andersen finner jeg at synd er et tema som tas opp. Alle de tre prekenmanusene fra 2. søndag i åpenbaringstiden har dette temaet med og går utførlig inn på det. I tillegg nevner to av prekenmanusene fra 3. søndag i åpenbaringstiden også temaet. Et av dem har med at det er liten innsikt blant folk flest at synd har med Gud å gjøre. Det er tydelig også blant predikantene. Tre av de manusene som har med noe om synd, omtaler bare vår synd i forhold til våre medmennesker. Dette er funn som stemmer godt med det Andersen har funnet i radioandaktene fra 2017, hvor han til og med sier at i nesten halvparten av de andaktene som utfolder menneskets synd som et problem, ikke engang nevner Jesus "ved navn eller som en løsning".¹⁶³ I forhold til min tematikk om misjon blir dette problematisk. Misjonens budskap er å formidle Jesus som frelser, jfr kap 3.2, som han som døde for vår

---

¹⁶⁰ Andersen, "Så kommer da troen av budskapet som høres", 37

¹⁶¹ Andersen, "Så kommer da troen av budskapet som høres", 37

¹⁶² Jfr Andersen, "Så kommer da troen av budskapet som høres", 53

¹⁶³ Andersen, "Så kommer da troen av budskapet som høres", 54

skyld. Det mangler noe vesentlig når det forkynnes om synd uten at det relateres til Gud og Jesus som frelser.

Til slutt i dette kapitlet vil jeg si litt om et tema som overhode ikke berøres i disse prekenmanusene og det er Den hellige ånd. Til tross for at Den hellige ånd og Ånden nevnes tre ganger i prekenteeksten på 2. søndag i åpenbaringstiden er det ingen av de tre manusene som sier noe om Den hellige Ånd. Dette blir ikke mindre merkbart når dette er to av de manusene som har med misjonsperspektivet. Begge utelater Den hellige ånd. Jeg har i kapittel 3.2 vist til at Den hellige ånd er sendt av Gud "for å gi kristne kraft og styrke til å gå ut".¹⁶⁴ De som sendes ut med budskapet fra Gud sendes ut med Den hellige ånd. Det er en viktig del av den treenige Gud, Faderen, Sønnen og Ånden, og enhver som skal gå ut med Guds budskap og dele det til mennesker trenger Den hellige ånd. Nordhaug sammenfatter sin forståelse av prekenen slik: "Kirkens forkynnelse er tjenesten med Guds ord, der Ånden formidler Faderens forløsning av verden i Sønnen, Jesus Kristus, og der livet tolkes i lyset fra troen på Den treenige Gud."¹⁶⁵

6.3 "Møte hverandre med nåde"¹⁶⁶

Noe som også må løftes fram og drøftes er det diakonale aspektet. Jeg har sett på om prekenmanusene oppfordrer til handling som kan oppfattes som misjonal i den forstand at det er handlinger som er med og formidler evangeliet om Jesus.

Allerede i min innledning ble det nevnt at jeg har opplevd kolleger som har vært svært opptatt av Jesus som eksempel for våre liv. Tro og frelse er tonet ned hvis de ikke er helt borte. I tråd med det som Dnk offisielt skriver om misjon er det diakonale en viktig side som må gå hånd i hånd med forkynnelse. Det handler om, slik vi så i kapittel 3.2 å være troverdige vitner i ord og handling, hvor handlingen følger troen.

---

¹⁶⁴ Kapittel 3.2, 15

¹⁶⁵ Nordhaug, ... *så mitt hus*, 48

¹⁶⁶ Sitat fra prekenmanus E

Jeg vil videre drøfte om dette var så konkret at man kan regne med at det skapte et engasjement hos tilhørerne som kunne få utløp, jfr. Skjevesland.¹⁶⁷

I manusene møtte vi uttrykk som "møte hverandre med nåde", "gi livsmot, håp og tro", "avhjelpe og lindre nød" og "arbeide for en rettferdig og god verden". Allerede i analysen har jeg vist at dette blir vagt og utydelig. Slike uttrykk er i seg selv ikke med på å vekke noe engasjement. Manus E, som hadde uttrykket "møte hverandre med nåde" bruker et grep i prekenmanuset som både kan engasjere og gjøre at tilhørerne husker bedre. Hun gjenforteller deler av en kjent roman. Hovedpersonen blir gjort til et eksempel for tilhørerne, han var en som fikk en ny sjansje i livet og som etter det gav videre av den kjærlighet han selv ble møtt med. Til viss grad er dette en konkretisering, samtidig som jeg måtte lese dette manuset flere ganger før jeg oppfattet det slik. Overfor de tilhørerne som kjente denne romanen kan det ha fungere godt. De øvrige vil kunne slite med å få med seg poenget skikkelig. I tillegg vil de kunne føle seg utenfor. Et slikt utenforskap vil igjen skape avstand, slik Jakobsen og Øiestad nevner i sin bok.

Der slike vage uttrykk brukes i forbindelse med pronomen som "vi", se ovenfor i drøftingen av pronomen, blir et mulig engasjement borte fordi at det ikke treffer tilhørerne. Vi kan alle definere oss ut av et "vi" bevisst eller ubevisst, og da blir vi heller ikke grepet og engasjert.

---

¹⁶⁷ "Når en predikant f.eks. forkynner over en tekst med et sterkt misjonsmotiv, eller med et tydelig diakonalt driv, må det forkynnes så konkret at det engasjement som vekkes, har en mulighet for å få utløp." Skjevesland. *Skapende ordet*, 196

7 Konklusjon

Med utgangspunkt i min hovedproblemstilling, hvordan kommer misjonsperspektivet fram i prekenen fra Åpenbaringstiden, har jeg undersøkt 9 prekenmanus. Jeg har analysert dem med henblikk på misjonsperspektivet, i relasjon til Dnk's offisielle dokumenter om misjon.

Med det fokus som Bispemøtet har satt på Åpenbaringstiden som fast misjonstid i Dnk var jeg samtidig spent på hva jeg ville finne i prekenmanusene.¹⁶⁸ Ville det være noe om misjon, hva i så fall og hvordan ville det bli forkynt? Ville det være noen utfordringer til menigheten om å gå ut med budskapet om Jesus Kristus som frelser? Ville det være oppfordringer til å gjøre som Jesus gjorde og være gode medmennesker?

Ved gjennomgang av dokumentene fra kirkemøtsakene om misjon i 2000, 2005 og 2012 fant jeg fire hovedtrekk ved misjon – Missio Dei (sendt av Gud), sendt med et budskap, budskapet formidles gjennom ord (forkynnelse) og handling (diakoni) og at alle kristne er kalt til å sende budskapet videre til alle. Det budskapet som det her er tale om er at Jesus Kristus er sendt til verden for å lide, dø og stå opp igjen for menneskenes skyld, altså evangeliet om frelse i Jesus Kristus. De fire hovedtrekkene har vært styrende for hvordan jeg har sett på innholdet i prekenmanusene. Budskapets innhold har brukt for å se på prekenens innhold utover sendelsesmotivet, for å kunne drøfte hvorvidt dette innholdet kunne gi noen ansporing til misjon hos tilhørerne, eller i seg selv være misjonerende.

Jeg har sett på bibeltekstene for de aktuelle dagene og undersøkt tekstgjennomgåelsen i Luthersk kirketidende og Nytt norsk kirkeblad for å se om man kan forvente å finne forkynnelse med misjonsperspektiv på de aktuelle kirkeårsdagene. Bibeltekstene for de tre første dagene i Åpenbaringstiden etter 3. rekke åpner alle opp for misjonsperspektivet og med utgangspunkt i de vil det være gode muligheter for å preke om misjon. I Luthersk kirketidende var det, som forventet mye misjon å finne, mens det i Nytt norsk kirkeblad var vesentlig mindre og et par av de som hadde tekstgjennomgåelsen hadde det ikke med.

I de 9 prekenmanusene jeg har analysert var det lite misjon å finne. Flertallet hadde det overhode ikke med og bare ett av manusene kom med en klar og tydelig oppfordring til

---

¹⁶⁸ Bispemøtet sak 29/1990

tilhørerne om å gå ut og fortelle om Jesus og få mennesker med til kirken. Det kan virke som at misjon er et tema for spesielt interesserte og som vanligvis ikke blir forkynt i Den norske kirke i vår tid. Selv om man ikke kan trekke bastante generelle konklusjoner ut fra et så litet materiell som jeg har jobbet med, kan vi ikke si at misjonsperspektivet blir forkynt bredt i Dnk i dag.

Årsaker til dette kan være

- bruken av bibeltekstene, at man ikke har sett mulighetene i tekstmaterialet til å forkynne misjon,
- kunnskapen om misjon og om hvordan man kan forkynne om misjon er for dårlig,
- interessen for å forkynne misjon ikke er til stede,
- man tør ikke å utfordre menigheten til å vitne.

I mitt materiale har jeg sett at Jesus blir beskrevet som menneske, som en som gjør godt, men også som han som tok på seg vår skyld. Den hellige ånds medvirkning i forhold til å dele budskapet blir overhode ikke med i prekenmanusene jeg har hatt tilgang til. I den grad manusene inneholder noe om hvordan man skal dele troen er det en overvekt som peker på hvordan vi skal være overfor våre medmennesker, det diakonale, mens bare to er tydelige på at evangeliet må deles med ord.

På bakgrunn av Bispemøtets vedtak i 1990 bestemte Kirkemøtet i 1993 å opprette SMM og i 2000 etablere SMM som en permanent ordning. Det har i årenes løp blitt jobbet aktivt inn mot ansatte og menigheter for å styrke misjon i menighetene. Mange menigheter har i dag misjonsprosjekt knyttet til en organisasjon innenfor SMM. I prekenmanusene ble ikke disse nevnt. Jeg har ikke undersøkt om prekenene er holdt i menigheter som har et misjonsprosjekt eller et aktiv misjonsengasjement på annen måte. Til tross for det arbeidet som er gjort de siste 30 årene ser det ikke ut som at misjon er blitt et tema som prester generelt er opptatt av.

Slik jeg vurderer det, har ikke det arbeidet som har blitt gjort med misjon sentralt i Dnk de siste 30 årene nådd fram til prestene på en slik måte at misjon er blitt en integrert og naturlig del av forkynnelsen. Dette bør det gjøres noe med. Hvis ikke misjonsperspektivet forkynnes i våre kirker så vil heller ikke menighetene våre være opptatt av misjon.

8 Tiltak/innspill

Skjevesland ga allerede i 1988 noen homiletiske råd for å få inn mer om misjon i forkynnelsen.¹⁶⁹ Disse er fortsatt like aktuelle, men jeg har utformet de noe annerledes:

- Prester må få hjelp til å oppdage den misjonsdimensjon som ligger i bibeltekstene.
- Misjon må forkynnes på en slik måte at det vekker engasjement. Det forutsetter at den enkelte prest har kunnskap om misjon og en forståelse for at dette er viktig.
- Misjon må forkynnes slik at den enkelte ser sin plass i misjonens tjeneste og sin oppgave i å dele evangeliet.

Dette bør også inn i utdanningen av prester. Det handler om å styrke misjonstemaet som en integrert del i bibelfagene og i homiletikken.

Biskopene må på banen og ta sitt ansvar i å følge opp tidligere vedtak i bispemøtet og på kirkemøtene. Misjon, og da spesielt hvordan forkynne misjon, må tas opp med proster og prester i de sammenhengene dette er naturlig. Prostene har i dag jevnlig samlinger med prestene i sitt prosti og disse samlingene er gode arenaer for å styrke prestenes kompetanse om misjon generelt og forkynnelse av misjon spesielt. Her vil man kunne samtale konkret om bibeltekster og hjelpe hverandre i et kollegafelleskap til å finne fram til hvordan misjonsperspektivet kan forkynnes.

SMM kan gjerne brukes som ressurs inn i dette arbeidet med å utruste og utfordre prester på misjonstematikken og hva det betyr å være en misjonal kirke. Jeg vurderer det slik at et fokus fra SMM på dette vil kunne styrke deres arbeid med å få flere menigheter til å inngå misjonsavtaler.

Flere misjonsengasjerte prester vil gi flere misjonsengasjerte menigheter.

---

¹⁶⁹ Skjevesland. "Misjon", 179

Litteraturliste

Andersen, Nils Terje. "Så kommer da troen av budskapet som høres. En studie av Jesusbilder i NRKs morgenandakter." foreløpig utkast. 2018. Tilgjengelig på

https://kirken.no/globalassets/kirken.no/bispemotet/2019/dokumenter/rapport-olavstipend-2018_nils-terje-andersen_-forelopig.pdf 15.10.2019

Barrett, C.K. *The Gospel According to St. John. An introduction with commentary and notes on the greek text.* London: SPCK, 1978

Eide, Vetle Karlsen. "Kristi åpenbaringsdag – 6. januar 2019". *Luthersk Kirketidende* (2018). 481-483

Hallen, Knut red. "Misjon til forandring" Mellomkirkelig råd. 2013. Tilgjengelig på https://kirken.no/globalassets/kirken.no/smm/filer-2016/misjonshefte_rev.pdf 26.09.2019

Hammer, Harald Kaasa. *La tekstene tale.* Stavanger. Eide forlag, 2011

Jacobsen, John Steinar. "Etisk veiledning fra prekestoler". *Halvårsskrift for Praktisk teologi* 1-2001: 25-41

Jakobsen, Rolv Nøtvik og Øierud, Gunnfrid Ljones. *Prekenbeskrivelse.* Forstå, formidle, forbedre, forkynne. Oslo: Høyskoleforlaget, 2009

Jørgensen, Tor Berger. "2. søndag i åpenbaringstiden" *Nytt norsk kirkeblad* 6 (2018): 57-61

Kieffer, René. *Johannesevangeliet 1-10.* KNT. Uppsala: EFS-förlaget, 1987

Kieffer, René. *Johannesevangeliet 11-21.* KNT. Uppsala: EFS-förlaget, 1988

KM 12/00. "Samarbeidsråd for menighet og misjon – evaluering og videreføring. Vedtak." Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/SMM/om-oss/grunnlagsdokumenter/> 26.09.2019

KM 5/05. "En misjonerende kirke. Saksorientering." Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/SMM/om-oss/grunnlagsdokumenter/> 26.09.2019

KM 7.1/12. "Misjon til forandring – Utfordringene fra Edinburgh 2010. Saksorientering." Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/SMM/om-oss/grunnlagsdokumenter/> 26.09.2019

KM 07/12. "Misjon til forandring – Utfordringene fra Edinburgh 2010. Kirkemøtets merknader og Kirkemøtets vedtak." Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/SMM/om-oss/grunnlagsdokumenter/> 26.09.2019

Kvarme, Ole Christian. "Epokeskifte i misjonen: Edinburgh 2010." *Luthersk Kirketidende* (2010). 332-337

Menighet og misjon. "Grunnlagsdokument for samarbeidet mellom Den norske kirke og misjonsorganisasjonene, 1993." Tilgjengelig på <https://kirken.no/nb-NO/SMM/om-oss/grunnlagsdokumenter/> 26.09.2019

Misjonerende menigheter. "Innstilling fra Samarbeidsråd for menighet og misjon." 2000 Norsk tidsskrift for misjon 1/2001. Tilgjengelig på https://www.egede.no/sites/default/files/dokumenter/pdf/NTM_2001_1_SMM.pdf 01.10.2019

Nordal Torstein Eidem. "Thi at prædike evangeliet er intet andet, end at Kristus kommer til os.", Masteroppgave Det teologiske Menighetsfakultet, 2013

Nordhaug, Halvor. ... så mitt hus kan bli fullt. En bok om prekenen. Oslo: Lunde Forlag, 2000

Opland, Audun. "Kristi åpenbaringsdag" *Nytt norsk kirkeblad* 5 (2018): 91-95

Skjevesland, Olav. *Det levende vannet. Søndagens evangelietekster 3. rekke. Advent – pinse.* Oslo: Verbum, 2012

Skjevesland, Olav. *Det skapende ordet. En prekenlære.* Oslo; Universitetsforlaget, 1995

Skjevesland, Olav. "Misjonen – organisk element eller tilfeldig påheng i forkynnelsen?", i *Misjon – En velsignelse til alle folkeslag. En missiologisk studiebok.* red. Bjørn Bue, Tore Svein Langås og Arne B. Samuelsen; Oslo: Presteforeningens studiebibliotek nr. 25, 1988

Soltveit, Vegard F. "3. søndag i åpenbaringstiden – 20. januar 2019" *Luthersk Kirketidende* (2018). 499-500

Swinton, John and Mowat, Harriet. *Practical Theology and Qualitative Research*. London. SCM Press, 2006

Søvik, Grete Tengsareid. "In the middle of Sin is I: En analyse av forholdet mellom narsissistiske trekk i vår kultur og forkynnelse av frelse fra synd i åtte prekener holdt på NRK P1 kirkeåret 2007-2008" Stavanger. Misjonshøgskolen, 2014

Vedtekter for Samarbeidsråd for menighet og misjon. Vedtatt 24.08.94, revidert 29.11.96 og 07.12.00.

Wagle, Thomas. "3. søndag i åpenbaringstiden" *Nytt norsk kirkeblad* 6 (2018): 63-67

Ådland, Marita Bjørke. "2. søndag i åpenbaringstiden – 13. januar 2019" *Luthersk Kirketidende* (2018). 497-498

Vedlegg 1

Prekenmanus – Kirkeårsdag	Sendelse Hvem sender? Hvem sendes? Til hvem sendes?	Budskap i ord og handling			Bibellbruk
		F(orkymne, dele ordet)	D(iakoni, handle overfor medlemmer)	I(nnhold i budskapet som msk sendes med)	
A – 2. s i Åp.tiden	Jesus sender Vi sendes Sendt til andre og til dåpsbarn	F: Gjøre Jesus kjent D: avhjelp og lindre nød I: Guds lam, Herrens lidende tjener, synd, tilgivelse			Jes 53 brukes Joh. 1,29 siteres (Joh. 20,21 siteres)
B – 3. s i Åp.tiden	Gud sender Sender hele menigheten Sendes til verden	D: arbeide for en rettferdig og god verden I: Gud, Skaper, enbåren, født av Gud, nåde, sannhet, tilgivelse			Joh. 1,18 siteres Joh. 1,17 siste del siteres
C – 3. s i Åp.tiden		I: Gud, frelser, nåde, sannhet, tilgivelse			2. Mos. 3,13-15 brukes 1. Kor. 8,5-6a siteres Joh. 1,18 siteres Joh. 1,16 siteres
D – 2. s i Åp.tiden	Gud sendte en Frelser Vi skal peke på Til verden og hverandre	F: Si: Se Guds lam I: Guds lam, Guds Sønn, synd, skyld, frelse D: Møte hverandre med nåde I: Gud, preeksistens, nåde, sannhet, tilgivelse, Guds kjærlighet			Jes. 53,7 brukes Kol. 1,15 og 20 siteres Joh. 1,29 siteres Joh. 1,18 (Joh. 1,1 og 1,9 siteres)
F – Kristi åpenbaringsdag	Gud sendte Jesus	D: godhet, rettferd, sannhet I: frelser			Joh. 12,43 siteres (Ef. 5,8-11 og Joh. 3,16-17 siteres)
G – Kristi åpenbaringsdag	Gud sendte sin Sønn	F/D: gi livsmot, håp og tro I: frelse, lys			Joh. 12,44-47 siteres Joh 12,44 siteres (Joh. 8,12 siteres)
H – 2 s i Åp.tiden		I: Guds lam, Guds Sønn, Herrens lidende tjener, synd			Joh 1,29b siteres (Jes 53,1-5 noe omskrevet)
I – 3. s i Åp.tiden	Gud sendte Moses Gud sendte Jesus	I: enbåren			2. Mos. 3,13-15 gjenfortelles Joh. 1,18a siteres